

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

До захисту допустити:

Завідувач кафедри

Олена БРЕЖНЄВА

«__» _____ 2021 року

**«ВПЛИВ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ НА РОЗВИТОК ПРОФЕ-
СІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДО-
ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

Кваліфікаційна робота

здобувача вищої освіти другого

(магістерського) рівня вищої освіти

освітньо-професійної програми

«Дошкільна освіта»

Марченко Іринини Василівни

Науковий керівник:

Макаренко С. І., кандидат педагогі-

чних наук, доцент кафедри дошкільної
освіти

Рецензент:

Безсонова О. К.,

кандидат педагогічних наук, завідувач

КДНЗ (ясла-садок) №67 загального ти-

пу Краматорської міської ради Доне-
цької області

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою _____

Секретар ЕК _____

«__» _____ 2021 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ ВИХОВАТЕЛІВ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
1.1. Науково-теоретичні підходи до визначення сутності методичного супроводу вихователів закладів дошкільної освіти.....	
1.2. Компетентісний підхід у здійсненні методичного супроводу вихователів закладів дошкільної освіти.....	
1.3. Обґрунтування педагогічних умов впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.....	
Висновки до розділу 1	
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВПЛИВУ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ НА РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
2.1. Особливості розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.....	
2.2. Поетапна реалізація педагогічних умов впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.....	
2.3. Динаміка розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти під впливом методичного супроводу	
Висновки до розділу 2	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Закони України «Про освіту» [1], «Про дошкільну освіту» акцентують увагу на підвищенні якості освіти, яка є показником духовного оновлення суспільства. Гарантією якості й результативності освіти є, передусім, педагог нової формації, «агент змін» - теоретично підготовлений, професійно компетентний, який перебуває в авангарді суспільних та освітніх перетворень, має академічну свободу й розвивається професійно впродовж життя, самостійно й творчо здобуває інформацію [47, с.8].

Педагогічна професія потребує сьогодні від її представників особливого прийняття постійно оновлюваних тенденцій суспільного буття та нововведень у змісті, формах і методах розвитку, навчання та виховання дітей. Однак не завжди педагоги готові самостійно досягнути нові завдання сучасної дошкільної освіти. На заваді стають недостатні знання, вміння використовувати новітні педагогічні технології, методи, форми навчання, творчо впроваджувати їх у педагогічний процес закладу дошкільної освіти. Відтак актуальною є проблема підвищення професійної компетентності педагогів, що «розв'язується, передусім, через методичну роботу з педагогічним колективом» [20]. Роль дієвої й ефективної методичної роботи значно зростає у зв'язку з необхідністю раціонально й ефективно застосовувати нові методи та форми навчання, використовуючи оновлені педагогічні технології.

Проблемі методичної роботи та способам її організації у закладах освіти присвячено чимало наукових досліджень та практичних інновацій. Загальні теоретичні аспекти методичної роботи в закладах освіти висвітлено у працях М. Воровки, І. Жерносека, В. Сидоренко, І. Титаренко та інших. Розкрито особливості організації методичної роботи в закладах освіти різного рівня (А. Богуш, Н. Дудніченко, О. Зайченко, В. Крижко, К. Крутій, В. Лізинський, В. Майнуленко, Е. Павлютенков, Л. Поздняк, О. Шестопалюк та інші);

схарактеризовано ефективність різноманітного практичного досвіду з організації методичної роботи у закладах дошкільної освіти (Л. Богословець, О. Василевська, Г. Васильєва, Г. Григоренко, Л. Калуська, І. Кіндрат, О. Корнєєва, В. Ларіна, О. Лінник, Л. Лукіна, Н. Омеляненко, Л. Швайко, О. Янушевич та інші); виявлено зміст і форми інновацій в організації методичної роботи з вихователями (О. Аматыєва, К. Біла, К. Крутій, А. Морозова, Л. Поздняк, О. Стаєнна та інші).

Науковці визначають методичну роботу з вихователями закладу дошкільної освіти як цілеспрямовану роботу вихователя-методиста з вихователями з метою підвищення їхньої педагогічної спрямованості, як сукупну характеристику професійної та методичної зрілості діяльності вихователя-методиста, що виконується в межах його посадових обов'язків і відповідає визначеним нормам [21,с.253]

Завдання дошкільної освіти висувають вимоги до модернізації якості методичної роботи в закладах дошкільної освіти, її змісту і способів організації. Відповідно, виникають оновлені завдання щодо організації методичної роботи з вихователями і підвищення їхньої професійної компетентності; створення умов для розробки різновидів змісту й інноваційних технологій дошкільної освіти.

Актуальною й ефективною технологією методичної роботи є методичний супровід, що є предметом досліджень багатьох учених та практиків: Л. Бережної, М. Битянової, В. Богославського, В. Вороніна, Е. Казакової, Н. Лагусевої, С. Макаренка, В. Павлової, М. Семікіна, В. Сидоренка, Т. Сорочан, Л. Шипіциної та інших. Проте, аналіз літератури свідчить, що сучасні підходи до визначення поняття «методичний супровід» та його зміст оновлюються.

Методичний супровід розглядається науковцями як комплекс методичної роботи, що передбачає взаємодію супроводжуваного й того, хто супроводжує, і спрямовується на вирішення актуальних для вихователя проблем професійної діяльності; здійснюється у процесі діагностики сутності конкретної проблеми,

інформаційного пошуку можливих шляхів її вирішення та необхідних для цього консультацій, конструювання плану дій та первинної реалізації плану [45., с.80]. Основним завданням методичного супроводу є системне проєктування, що надає, крім іншого, основи для розвитку всіх суб'єктів системи освіти [45, с.80]

Організація методичного супроводу професійного розвитку вихователя закладу дошкільної освіти передбачає створення системи аналітичної, організаційної, діагностичної, пошукової, методичної, інформаційної діяльності; спрямована на здійснення підтримки, надання допомоги у вирішенні проблем вихователя закладу освіти. Метою методичного супроводу є розвиток професійної компетентності вихователя та підвищення ефективності його діяльності, здатності до конкуренції та професійного оновлення, а саме: відсутність жорсткої регламентної педагогічної діяльності, розширення інформаційного поля, активізація соціальних функцій вихователя, мобільність використання професійних якостей, створення психологічної атмосфери стимулювання педагогічної творчості.

Проте не в усіх закладах дошкільної освіти використовується технологія методичного супроводу розвитку професійної компетентності педагогів — натомість переважають традиційні, суто теоретичні форми методичної роботи. Тож є розбіжності між існуючою практикою організації методичної роботи з педагогами дошкільних закладів - та непереконливими положеннями сучасної технології організації методичного супроводу; між необхідністю постійного розвитку вихователями власної професійної компетентності - та їхньою особистою активністю в методичній роботі; між різноманіттям форм методичного супроводу у закладах дошкільної освіти - і недостатньою розробленістю методики їх добору відповідно до рівнів та етапів розвитку професійної компетентності вихователів.

Актуальність осучаснення й підвищення ефективності методичного супроводу розвитку професійної компетентності вихователів закладів

дошкільної освіти, недостатність належної теоретичної бази зумовили вибір нами теми кваліфікаційної роботи: **«Вплив методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти».**

Об'єкт дослідження: процес методичного супроводу вихователів закладів дошкільної освіти.

Предмет дослідження: педагогічні умови впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.

Завдання дослідження:

- 1.Розкрити зміст понять «професійна компетентність вихователя» та «методичний супровід вихователів у закладах дошкільної освіти», уточнити механізми впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.
- 2.Визначити критерії, показники й рівні розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти під впливом методичного супроводу.
- 3.Розробити систему методичного супроводу розвитку професійної компетентності вихователів закладу дошкільної освіти.
- 4.Виявити й експериментально перевірити педагогічні умови впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.

Гіпотеза дослідження: Вплив методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти буде ефективним за таких умов:

1. Систематичність здійснення методичного супроводу розвитку професійної компетентності вихователів.

2. Використання сучасних ефективних форм, методів, прийомів методичного супроводу.

3. Індивідуально-диференційований характер методичного супроводу розвитку професійної компетентності кожного вихователя, урахування його індивідуальних здібностей, запитів і потреб.

4. Перетворення методичного кабінету ЗДО на осередок навчально-методичного забезпечення розвитку професійної компетентності вихователів дошкільного закладу.

5. Орієнтація методичного супроводу на підвищення мотивації, мобілізацію вихователів на зростання професійної компетентності та впровадження новітніх технологій.

Методи дослідження:

-теоретичні: вивчення та аналіз методичної літератури за проблемою дослідження.

-емпіричні: педагогічний експеримент(консультаційний, формувальний етапи), спостереження, моніторинг, бесіди, анкетування, тестування.

База дослідження: Комунальний дошкільний навчальний заклад комбінованого типу «Ясла-садок № 46 «Казка» Маріупольської міської ради Донецької області», Комунальний дошкільний навчальний заклад комбінованого типу «Ясла-садок № 56 «Світлячок» Маріупольської міської ради Донецької області.

Наукова новизна отриманих результатів. Визначено та експериментально перевірено систему організації методичного супроводу з вихователями дошкільного закладу, що складається з чотирьох етапів: (інформаційно-збагачувальний, продуктивно-діяльнісний, інноваційно-творчий, оцінно-рефлексивний), форм і методів (методичні об'єднання, колективні перегляди, консультації); озброєння вихователів інноваційними методиками; стимулювання оцінно-контрольної діяльності вихователів у професійно-

методичній роботі). *Подальшого розвитку набула методика організації методичної роботи сучасного закладу дошкільної освіти.*

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці системи методичного супроводу розвитку професійної компетентності вихователів закладу дошкільної освіти, який цілеспрямовано впливає на підвищення рівня діяльності всього закладу дошкільної освіти. Результати дослідження, діагностичні та технологічні матеріали впроваджено в роботу Комунального закладу дошкільної освіти комбінованого типу «Ясла-садок №46 «Казка» Маріупольської міської ради Донецької області».

Апробація результатів роботи. Основні положення, висновки та результати дослідження було представлено й обговорено на II Всеукраїнській Інтернет-конференції викладачів, студентів, аспірантів та молодих вчених Маріупольського державного університету «Еволюційні процеси в галузі дошкільної освіти: інноватика, досягнення, перспективний досвід» 30 листопада 2021 року.

Публікації. Матеріал наукового дослідження опубліковано: Марченко І. Методичний супровід як ефективна технологія розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. *Еволюційні процеси в галузі дошкільної освіти*: зб. матеріалів II Всеукр. Інтернет-конф. викладачів, студентів, аспірантів та молодих вчених, м. Маріуполь, 30 листоп. 2021 р. / Маріуп. держ. ун-т. За заг. ред. О.Г. Брежнєвої, С.І. Макаренко. Маріуполь : МДУ, 2021. С. 39-44.

Структура роботи: Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ ВИХОВАТЕЛІВ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1.1. Науково-теоретичні підходи до визначення сутності методичного супроводу вихователів закладів дошкільної освіти

У контексті потреби України в досягненні європейського рівня якості та доступності освіти, ключовими стратегічними орієнтирами її модернізації є оновлення методичної роботи, науково-методичного забезпечення освітнього процесу. Зміни, що зазнають сучасні освітні заклади під час поступового переходу до ринкових умов функціонування, пов'язані не лише з економічною, фінансово-господарсько діяльністю, але й із суттєвими змінами форм та методів навчання.

Для вдосконалення та розвитку професійної компетентності педагогічних працівників закладів освіти в Україні здійснюється методична робота (більшість європейських країн використовують термін «розвиток персоналу»). Згідно з Законом України «Про дошкільну освіту» та «Положенням про заклад дошкільної освіти» визначено, що методична робота є обов'язковим компонентом навчально-виховного процесу, організацію якого забезпечує керівництво закладу, а саме директор і вихователь-методист, метою яких є залучення до методичної роботи вихователів, які працюють з дітьми [24].

Розглянемо це поняття детальніше. Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає: «**методичний**» - 1) сукупність взаємопов'язаних методів і прийомів для належного виконання будь-якої роботи, вчення про методи викладання певної науки, предмета; 2) який здійснюється за певним планом, послідовний, систематичний [Великий тлумачний словник с.522].

Методична робота є предметом наукових досліджень вчених у країні та за кордоном, у багатьох пов'язаних із цим викладацьких та психологічних дослідженнях. Це обґрунтовували такі науковці як Н. Дудніченко, І. Жерносек, Н. Красовицький, В. Маркєєва, А. Морозова, В. Поздняк, Л. Сушенцева, А. Богуш, Н. Дудніченко, О. Зайченко, В. Крижко, К. Крутій, В. Лізинський, В. Майнуленко, Е. Павлютенков, Л. Поздняк, О. Шестопалюк та інші.

Зокрема, Н. Дудніченко наголошує, що **«методична робота** - це систематична, колективна та індивідуальна, теоретична та практична діяльність педагога, спрямована на вдосконалення професіоналізму і майстерності. Її мета полягає в тому, щоб підвищити ефективність навчально-виховного процесу. Методична робота є одним із засобів керування названим процесом» [3, с.164]. Погоджуємось з даним визначенням науковця, методична робота є засобом підвищення результативності навчально-виховного процесу, який здійснюється за теоретичною, практичною, індивідуальною і колективною формами діяльності.

Аналогічні твердження мають й інші вчені, зокрема В. Богословський, С. Кульневич, В. Ларін, О. Моїсєєв, М. Поташнік, О. Ситнік та інші, які розглядають методичну роботу як спеціально організовану діяльність, спрямовану на підвищення кваліфікації педагогів, їхню підготовку до вирішення нових завдань в умовах модернізації освіти.

У більшості досліджень провідних учених (Ю. Бабанський, Р. Гильберг, Л. Даниленко, І. Жерносек, С. Красюк) методична робота вважається невід'ємною частиною системи підвищення кваліфікації педагога, що здійснюється, переважно, між курсами підвищення кваліфікації. Відповідно, у «Сучасній педагогічній енциклопедії» визначення терміна «методична робота в освітніх закладах» подано як частина системи неперервної освіти педагогів та вихователів [Педагогіка, с.307].

Учені Ю. Бабанський, Л. Волобуєва, Н. Дудніченко, І. Жерносек, Т. Слободянюк, І. Тітаренко та інші розглядають методичну роботу в рамках

підвищення кваліфікації вчителів і вважають, що така робота повинна відповідати сучасним вимогам закладів освіти до персоналу. Зокрема, Р. Овчарова **методичну роботу в освітніх закладах** вважає частиною безперервної освіти освітян та визначає як «підбір найбільш раціональних методів навчання й виховання дітей через підвищення рівня загальнодидактичної і методичної підготовленості педагога до організації й проведення начально-виховної роботи; обмін досвідом між членами педагогічного колективу, виявлення і пропаганда передового педагогічного досвіду» [54,307].

Розкриваючи аспекти методичної роботи в різних типах освітніх закладів, не можна не погодитись із думкою науковців, що основними характеристиками організованої методичної роботи, її базовими характеристиками є здатність вдосконалювати педагогічні навички в умовах робочого місця. Тож, організація методичної роботи – це якісно сплановані систематичні заходи, що сприяють розвитку професійної компетентності педагогів освітніх закладів. Підвищення професійного рівня педагогів закладів освіти є важливою умовою ефективності їхньої професійної діяльності.

Модернізація сучасної дошкільної освіти в Україні вимагає професійно компетентних педагогів, здатних до креативності, готових до нововведень та використання їх на практиці, до проведення дослідницької, експериментальної роботи. Адже виконання завдань дошкільних закладів значною мірою залежить від здібностей їхніх педагогічних працівників, обізнаних на наукових досягненнях, модернізмі психолого-педагогічних засад, здатності варіювати різними технологіями навчання, виховання і розвитку дітей; спроможних до саморозвитку та вдосконалення у професійній та життєдіяльнісній сферах. Погоджуємося з думкою науковців, що саме систематична методична робота покращує професійні здібності педагогічних працівників закладів дошкільної освіти, розкриває й розвиває їхній творчий потенціал, професійну компетентність.

При цьому методичну роботу в закладах дошкільної освіти науковці визначають по-різному. Зокрема, І Жерносек, зазначає, що методична робота в закладах дошкільної освіти - це сукупність дій, спрямованих на забезпечення підвищення кваліфікації педагогів, поширення психолого-педагогічних знань серед батьків, яка скеровує на: отримання знань педагогами; вміння їх реалізовувати на практиці; наявність результативності в професійній роботі; створення умов для постійного вдосконалення фахової майстерності та навчально-виховного процесу з дітьми [20,16].

Заснована на наукових досягненнях та педагогічному досвіді, методична робота в закладі дошкільної освіти характеризується науковцями (І. Зязюн, І. Жерносек, Н. Карогород, Ю. Бабинський, В. Симонов, Н. Дудніченко) як комплексна взаємопов'язана система заходів, що спрямована на підвищення кваліфікації, професійних здібностей вихователя дошкільного закладу і всього педагогічного колективу. Саме методична робота підштовхує вихователя до самоорганізації та самооцінки, активуючи його особистісну ініціативу та творчий потенціал, скерована на визначення основних завдань організації даного виду діяльності в закладі дошкільної освіти. Наявність методичної роботи в закладі дошкільної освіти забезпечує створення сприятливих умов для безперервного підвищення рівня загально-педагогічної культури вихователів освітнього закладу, на якості освіти та забезпеченні розуміння вихователем закладу дошкільної освіти змісту діяльності, яка вимагає підвищення та розвитку професійної компетентності.

Методична робота в закладі дошкільної освіти розглядається Ю.Бабанським як діяльність щодо вдосконалення організації навчально-виховного процесу закладу та підвищення рівня професійної готовності вихователів [с.185]. Методична робота в закладі дошкільної освіти – це комплексний і творчий процес, в якому здійснюється практичне навчання вихователів методам і прийомам роботи з дітьми. Головним важелем методичної роботи є організація, контроль та аналіз педагогічної діяльності з

метою всебічного і гармонійного розвитку особистості дитини та підвищення професійної майстерності педагога [Г. Васильєва с.15].

Ми підтримуємо думку А. Морозової і будемо розглядати **методичну роботу з вихователями закладу дошкільної освіти** як цілеспрямовану роботу вихователя-методиста з вихователями з метою підвищення їхньої педагогічної спрямованості, як сукупну характеристику професійної та методичної зрілості діяльності вихователя-методиста, що виконується в межах його посадових обов'язків і відповідає визначеним нормам [51, с.214].

Н. Кузьміна головним завданням методичної роботи закладів дошкільної освіти вважає створення умов, що забезпечать підхід до розв'язання освітніх завдань, спонукають до розвитку майстерності вихователя, спонукають до підвищення його професійної компетентності [40, с. 18].

Є Павлютенков цілі методичної роботи поділяє на три групи: перша група – формування індивідуальної, своєрідної, високоефективної системи педагогічної діяльності вихователя; друга група – формування цілісності педагогічного колективу; третя група – забезпечення інформативності закладу як системи з більш широкими системами, педагогічною наукою, досвідом педагогів інших закладів тощо [58, с.15].

Зокрема, відповідно до «Примірного положення про методичний кабінет закладу освіти», метою методичної роботи та роботи методичного кабінету дошкільного закладу є таке: надання методичної допомоги педагогічним працівникам щодо їх розвитку, підвищення кваліфікації, професійної компетентності; підготовки та проведення освітнього процесу з дітьми, роботи з батьками вихованців, інших законних представників здобувачів освіти; навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в закладі дошкільної освіти; створення сприятливих умов для самовдосконалення педагогів, розвитку творчої ініціативи у них; забезпечення методичної підтримки щодо реалізації педагогічних ініціативів та апробації навчальної літератури, методичних розробок тощо [62].

Аналіз наукових праці (І. Жерносе́к, [21, с.202], Н. Корогод [37, с.178], Н. Комаренко [32, с.24], Є. Павлютенков [58, с.80] та інші) виокремлює загальнонаукові принципи, які є підґрунтям системи методичної роботи в будь-якому освітньому закладі. Їх можна поділити на формувальні та реалізуючі.

Формувальні принципи конкретизують зміст методичної роботи, а саме: принцип всеосяженості змісту методичної роботи (І. Жерносе́к [21, с.122]), комплектності (Є. Павлютенков [58, с.80]), цілісності (Ю. Бабанський [4, с.287]), максимальної цільовизначеності, доцільності до змісту, цілісності науковості та доступності, колективності (Є. Павлютенков [58, с.80]).

Реалізуючі принципи інтерпретують дійові шляхи результативності в методичній роботі, а саме: принцип практичної спрямованості (І. Жерносе́к [21, с.128]), гуманізації, демократизації, систематичності, послідовності, наступності, перспективності, співробітництва, індивідуалізації та диференціації, оперативності, гнучкості, мобільності, системності (Є. Павлютенков [58, с.80]).

Щодо методичної роботи та діяльності методичного кабінету дошкільного закладу, то «Примірне положення про методичний кабінет закладу дошкільної освіти» визначає такі принципи: демократизм і гуманізм; відкритість; системний підхід до методичного та інформаційно-аналітичного супроводу діяльності закладу дошкільної освіти; рівність умов для кожного працівника щодо повної реалізації його духовного, творчого та інтелектуального потенціалу; безперервності професійного вдосконалення, науковості, гнучкості і прогностичності методичної роботи з педагогічними кадрами.

Функції методичного кабінету цільві та організаційні. Цільові функції враховують перспективи розвитку та специфіку діяльності даного закладу дошкільної освіти; використовують сучасні психолого-педагогічні досягнення, інноваційних технологій; розширюють професійний світогляд педагогічних працівників, систематичне інформування педагогів щодо іновацій у галузі

дошкільної освіти; оновлення інформації, яка постійно змінюється в результаті розвитку науки та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Організаційні функції методичного кабінету наступні: вибір і методичне опрацювання наукових, практичних досягнень у галузі дошкільної освіти, впровадження їх в практику роботи закладу; розроблення методичних рекомендацій, зразків дидактичних ігор і вправ, розвивальних посібників з різних видів роботи з дітьми тощо; надання консультативної і практичної допомоги працівникам дошкільного закладу з питань складання, корекції планів освітньої роботи з дітьми; систематичне вивчення стану освітнього процесу, динаміки змін у розвитку дитини, професійної компетентності педагогів; виявлення, вивчення, узагальнення та поширення перспективного педагогічного досвіду з метою його застосування та удосконалення професійної компетентності педагогів; організація роботи творчих груп педагогів з метою аналізу перспективного педагогічного досвіду, розроблення моделей планування та проведення освітнього процесу з дітьми, методичних рекомендацій для вихователів і батьків, зразків наочно-дидактичного матеріалу та іншого методичного забезпечення; створення позитивного психологічного клімату, запобіганню конфліктних ситуацій у педагогічному колективі, їх вивчення і розв'язання; організація взаємодії із закладами загальної середньої освіти для забезпечення наступності між школою та початковою освітою [62].

І. Жерносець [20, с.128] виокремив наступні функції методичної роботи: діагностичну функцію як дослідження реального стану педагогічних кадрів; прогностичну як визначення знання і вміння педагога щодо ефективного розв'язання професійних завдань; моделювальну функцію як забезпечення нових впроваджень та орієнтирів педагогічної діяльності, формує та впроваджує моделі передового досвіду, експериментальної перевірки, які в подальшому можна використовувати як зразки; компенсаторну як забезпечення інформації педагогів та формування вміння, які не були отримані у процесі базової професійної освіти. Корегувальна функція в діяльності педагогічних

кадрів виправляє недоліки, пов'язаних з сучасними вимогами суспільства. Координувальна функція спрямована на подолання дублювання, співзвучність змістового, часового та науково-методичного характеру; пропагандистська функція як інформування та агітація педагогів на впровадження у практику досягнень науки та передового досвіду, висвітлювати кінцеві результати; контрольно-інформаційна як утворення інформаційного забезпечення про кількісні та якісні зміни, що відбуваються в чинній системі науково-методичної роботи; відновлювальна функція як відновлювання знань та вмінь, які частково були забуті при одержанні базової освіти.

Розглядаючи та аналізуючи наукові праці вчених щодо організації методичної роботи в дошкільних закладах, К. Белая пропонує розглядати функції методичної роботи з вихователями в аспекті управлінської діяльності та визначає інформаційно-аналітичну, мотиваційно-цільову, планово-прогностичну, організаційно-виконавську та контрольно-діагностичну функції. Сучасна дослідниця К. Крутій [41] пропонує оновлений перелік функцій у допомогу методистам дошкільної освіти, а саме: оновлення змісту діяльності закладу та організація взаємодії учасників освітнього процесу.

На думку А. Морозової [51]:, системоутворюючою функцією методичної роботи з вихователями дошкільної освіти є діагностична. За її твердженням, саме ця функція визначає рівень професійної підготовки вихователів і передбачає виявлення їхніх професійних потреб. Діагностична функція доповнює зміст інших функцій методичної роботи інформацією, характеризує професійну діяльність вихователя, констатує зміни, що здійснюються під впливом методичної роботи, досліджує з метою вдосконалення професійного рівня кожного вихователя. Дослідниця визначила об'єкти діагностики методичної роботи, а саме: визначення психолого-педагогічної компетентності вихователів, діагностика професійних груп вихователів, визначення методів взаємодії з дітьми, діагностика педагогічної компетентності, оптимальних форм

методичної роботи, систематична комплексна діагностика педагогічного процесу [51, с.46].

Проте не завжди методична робота в закладах дошкільної освіти є ефективною та відповідає сучасним вимогам до розвитку професійної компетентності вихователів — часто переважають традиційні, суто теоретичні форми роботи; недостатня особиста активність вихователів у методичній роботі; недостатньо розроблено методики добору форм методичної роботи відповідно до рівнів та етапів розвитку професійної компетентності вихователів.

З огляду на зазначене постає необхідність оновлення методичної роботи з вихователями із урахуванням умов розвитку особистості та постійного розвитку професійних здібностей освітян. Тож нині потребують перегляду та оновлення місія, моделі, зміст методичної роботи в дошкільному закладі, а одною з її найбільш актуальних і ефективних технологій стає методичний супровід розвитку професійної компетентності педагогів.

Останнім часом у сучасних закладах дошкільної освіти все частіше постає потреба у методичному супроводі вихователів. Це пов'язано, по-перше, з необхідністю удосконалювати якість організації педагогічної діяльності, використовуючи ефективніші методи, прийоми і форми роботи з дітьми. По-друге, сприяє активній участі вихователів у вдосконаленні освітнього середовища, реалізації нових освітніх програм, що вимагають розвитку і підвищення професійної компетентності педагога. По-третє, реалізовує особистісно-орієнтоване виховання і навчання, перехід від групових форм до індивідуальних, емоційна забарвленість педагогічних відносин.

Методичний супровід є предметом досліджень багатьох учених та практиків: Л. Бережної, М. Битянової, В. Богославського, В. Вороніна, Е. Казакової, Н. Лагусевої, В. Павлової, М. Семікіна, В. Сидоренко, Т. Сорочан, Л. Шипіциної та інших. Проте, аналіз літератури свідчить, що сучасні підходи до визначення поняття «методичний супровід» та його зміст оновлюються.

Отже розглянемо феномен поняття «методичний супровід» і звернемося до визначень науковців. Згідно тлумачного словника термін «супровід» - це «дія за значенням супроводжувати, супроводити разом із ким-, чим-небудь», або «те, що супроводжує яку-небудь дію, явище» [Великий тлумачний словник, с.1415].

При цьому термін «супровід» підкреслює невтручання одного суб'єкта в діяльність іншого, допоки вони не відчують потребу у взаємодії. М. Битянова визначає супровід як комплексну технологію психолого-педагогічної підтримки й допомоги, за якої супроводжувач не намагається контролювати, нав'язувати свої шляхи й орієнтири, а допомагає лише порадами, власним прикладом або якщо супутник попросить про допомогу .[Битянова М.Р.,с.14.]

О. Лукічова підкреслює педагогічний характер супроводу – як комплексу превентивних, просвітницьких, навчальних, діагностичних та корекційних заходів, спрямованих на проєктування, забезпечення й реалізацію умов для ефективного підвищення кваліфікації вихователя; перспектив його успішного професійного й особистісного розвитку [45., с.74-80]. Основою супроводу є суб'єкт-суб'єктна взаємодія, хоча суб'єкти можуть мати різний рівень підготовки або практичного досвіду. Науковцями підкреслюється гуманістична сутність супроводу, його спрямованість на процес розвитку особистості, необхідність активності самої особистості; результатом чого має стати якість професійної діяльності фахівця, вдосконалення його компетентностей [55., с.15].

Методичний супровід розглядається науковцями як комплекс методичної роботи, що передбачає взаємодію супроводжуваного й того, хто супроводжує, і спрямовується на вирішення актуальних для вихователя проблем професійної діяльності; здійснюється у процесі діагностики сутності конкретної проблеми, інформаційного пошуку можливих шляхів її вирішення та необхідних для цього консультацій, конструювання плану дій та первинної реалізації плану. Основним завданням методичного супроводу є системне

проектування, що надає, крім іншого, основи для розвитку всіх суб'єктів системи освіти [45., с.80]

Тож доцільно розглядати методичний супровід як ефективний засіб професійного розвитку вихователів дошкільних закладів, що дозволяє швидше адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі; скеровувати й активізувати впливи різних педагогічних видів; виконувати дослідницькі проекти з мінімальними витратами часу завдяки посиленій підготовчій роботі й професійно-творчій діяльності; розробити наукові основи розвитку й удосконалювати професійну компетентність.

У закладах дошкільної освіти методичний супровід вихователів сприяє їхньому неперервному професійному розвитку, що дає можливість забезпечити перехід від існуючих виховних систем у якісно новий стан та застосовувати їхній оновлений зміст, надає допомогу кожному вихователю закладу дошкільної освіти в реальному часі.

Методичний супровід професійного розвитку вихователя закладу дошкільної освіти – це система аналітичної, організаційної, діагностичної, пошукової, методичної, інформаційної діяльності, спрямована на здійснення підтримки, надання допомоги у вирішенні проблем вихователя закладу дошкільної освіти, для розвитку професійної компетентності вихователя та підвищення ефективності освітнього процесу[19.]. Отже, головною метою методичного супроводу є підвищення професійної компетентності кожного вихователя закладу дошкільної освіти.

Порівнявши поняття «методичний супровід» та «методична робота», можна визначити деякі відмінності. Так, І Жерносек[21, с.128] методичний супровід педагогічного процесу в сучасному закладі дошкільної освіти - це цілісна, заснована на досягненнях науки і передовому досвіді система взаємопов'язаних заходів, спрямованих на:

- 1) підвищення професійної майстерності кожного вихователя закладу;
- 2) стимулювання розвитку творчого потенціалу всього колективу;

3) підвищення якості та ефективності освітнього процесу.

За твердженням авторки, головним аспектом методичного супроводу є надання конкретної допомоги вихователям у вдосконаленні форм і методів роботи з вихованцями.

Підсумовуючи думки більшості авторів визначено, що методичний супровід педагогічного процесу в закладі дошкільної освіти – це діяльність, яка удосконалює та розвиває професійну компетентність вихователів щодо якості й ефективності освітнього процесу[20, с. 122]. Тож сутністю методичного супроводу є надання систематичної практичної допомоги вихователям у підвищенні їхньої професійної компетентності в аспекті здійснення якісного освітнього процесу закладу дошкільної освіти[60, с.432],

У структурі методичного супроводу виділяються наступні функції: 1) діагностико-аналітична; 2) ціннісно-сміслова; 3) методична; 4) прогностична. Методичний блок, у свою чергу, включає в себе наступні модулі: інформаційно-методичний, організаційно-методичний, дослідно-впроваджувальний (практичний); передбачає забезпечення вихователів необхідними знаннями про сучасні освітні технології та надання консультативної допомоги.

У працях Равен Джонс надано більш широкий перелік взаємопов'язаних функцій методичного супроводу вихователів закладу дошкільної освіти[64, с.396]:

- **інформаційна** – спрямована на збір та обробку інформації щодо методичної роботи закладу, виявлення і створення бази даних з актуальних питань діяльності закладу освіти;

- **аналітична** - спрямована на вивчення фактичного стану методичної роботи та обґрунтованості застосування способів, засобів, впливів для досягнення цілей, на об'єктивну оцінку отриманих результатів та вироблення вирішальних шляхів щодо її вдосконалення;

- **планово-прогностична** – спрямована на вибір дієвої та ефективної мети і розробку планів її досягнення;

- **проектувальну** – спрямована на розробку змісту і створення різних проєктів закладу;

- **організаційно-координаційна** – враховуючи попередній проблемно-орієнтований аналіз даних, забезпечувати можливість кожному вихователю підвищити рівень професійної компетенції;

- **навчальна** (підвищення кваліфікації) – спрямована на підвищення і розвиток професійної компетентності конкретного вихователя в здійсненні освітнього процесу;

- **контрольно-діагностична** – дозволяє визначити відповідність функціонування і розвиток методичної діяльності закладу дошкільної освіти.

Здійснення методичного супроводу щодо розвитку педагогічної компетентності вихователів забезпечує: методологічні принципи (природовідповідності); цілісності, відповідності виховання до психологічних умов розвитку особистості вихованця, особистісної орієнтації, рефлексивності, технологізму для конструювання змісту, вибору форм та методів формування загального виховного середовища; сучасні підходи: особистісно-орієнтований, компетентнісний, самоорганізований та системний

Упровадження методичного супроводу має здійснюватися поетапно. Тільки в цьому випадку можна очікувати результативного ефекта від роботи. Основними етапами реалізації методичного супроводу є такі: 1) діагностика проблеми; 2) пошук вирішення проблеми (інформаційні джерела); 3) вибір найбільш придатного варіанту; 4) надання допомоги при реалізації обраного варіанту.

Значущим компонентом методичного супроводу в закладі дошкільної освіти є форми організації методичного супроводу, що поділяються на дві взаємопов'язані групи: *групові форми* – консультації, семінари і практикуми,

взаємовідвідування, творчі і робочі групи, виставки та інші; *індивідуальні форми* – стажування, співбесіда, самоосвіта, бесіди.

Методичний супровід вихователів закладу дошкільної освіти реалізується через такі заходи: 1) консультування, допомога творчим групам, педради, семінари. Цей напрямок має інформативний характер. Використовуються при цьому будь-які форми (пасивні - виступи на педраді, анкетування, ознайомлення з друкованими виданнями тощо; активні - дискусії, тренінги та інші); 2) формування організаційно-методичних умов для залучення вихователів до різних заходів поза дошкільним закладом (курси, тренінги, круглі столи, майстер-класи та інші).

Ефективність методичного супроводу вихователів у закладах дошкільної освіти забезпечується за рахунок: залучення вихователів до самовизначення, саморозвитку; вивчення особистості кожного вихователя з різних сторін, створення ситуацій, спрямованих на розвиток його потенціалу; удосконалення психологічних та технічних ресурсів управління освітнім процесом, зорієнтованим на підвищення мотивації до професійного розвитку.

Отже, успішна робота закладу дошкільної освіти залежить від якості методичної роботи з кадрами. Методичний супровід є особливою ланкою в системі управління дошкільним закладом, який сприяє особистісному розвитку кожного вихователя та його творчої діяльності, форми якого спрямовані на підвищення кваліфікації та майстерності вихователя. Методичний супровід забезпечує розробку нової педагогічної інформації; формування культури професійної діяльності на засадах нових здобутих знань; розвиток професійної майстерності вихователів закладу дошкільної освіти; поглибити пізнавальну діяльність вихователів закладу завдяки об'єднанню дослідницької діяльності; підвищення якості інформації новими ідеями, концепціями, педагогічним досвідом.

Головним фактором методичного супроводу є надання дієвої допомоги вихователям закладу дошкільної освіти в реальному часі, яка складається з

комплексу практичних заходів, ґрунтуючись на наукових досягненнях та передовому педагогічному досвіді. Методичний супровід спрямовує на всебічне підвищення професійної компетентності, активізацію творчого потенціалу кожного вихователя окремо і всього колективу освітнього закладу. У кінцевому результаті це призведе до зростання рівня освіченості, професійного та культурного росту вихователів закладу дошкільної освіти.

1.2. Компетентнісний підхід у здійсненні методичного супроводу вихователів закладів дошкільної освіти

Поняття компетентності не є новим для сучасної педагогічної науки, проте в умовах модернізації набуває сингулярності. Сучасність вимагає якісної освіти та наполягає на необхідності професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.

Проблемі розвитку професійної компетентності педагогічних працівників у закладах освіти присвячено багато наукових праць. У своїх працях Н. Денисенко, Н. Лисенко, З. Плохій розкривають власні погляди щодо фахової підготовки педагогів дошкільної освіти. Також проблеми структури і змісту психолого-педагогічної та фахової підготовки вихователів розглядали Л. Артемова, Г. Беленька, О. Богініч, М. Машовець та інші. Ці дослідження висвітлюють зміст і технологію формування професійної компетентності вихователів в умовах педагогічної діяльності.

Вимоги до організації діяльності з професійного становлення педагогів розглядають науковці І. Багаєва, Н. Брюханова, О. Ігнат'єва, Н. Кузьміна, В. Сластьонін та інші. Формування професійної компетентності педагога,

система стимулювання його педагогічного розвитку обґрунтовуються також Ю. Бабанським, Ларіоновою, М. Скаткіним, Г. Щукіною та іншими. Професійна діяльність вихователя дошкільного закладу розкрита у працях І. Беґа, О. Кононко, В. Кузьменко, Н. Кульніної, К. Крутій, В. Е.Панько та інших. Останнім часом результат фахової перепідготовки досліджується у категоріях «компетенція» та «компетентність». Під «компетенцією» науковці І. Зимня, А. Дорофеєв, Н. Копилова, Н. Кузьміна, А. Маркова, Н. Печенюк, Н. Тализіна, та інші розуміють заздалегідь задану вимогу до освітньої підготовки (базової), опис повн оважень, визначення сфери діяльності, потенційну можливість особистості[49, с.308].

У психолого-педагогічній літературі «компетентність» визначається як підготовленість і реалізація здатності суб'єкта праці до виконання завдань і обов'язків у повсякденні[25, с. 34]. До її структури входять такі складові як знання, вміння, цінності, ставлення та досвід поведінки [С. Бондар, с.65-66].

Як зазначає Н. Кузьміна, професійно – педагогічна компетентність включає п'ять елементів або видів компетентності: спеціально-педагогічна, методична, соціально-психологічна, диференціально-психологічна, психологічна (співвідноситься з поняттям професійної самосвідомості, самопізнання, і саморозвитку) [42, с. 149].

На думку А. Богуш, компетентність – це комплексна характеристика особистості, яка вбирає в себе попередні досвіди: знання, уміння, навички, креативність (здатність творчо вирішувати завдання), ініціативність, самостійність, самооцінку, самоконтроль[10, с. 88]. Дослідниця О. Пометун характеризує компетентність як сукупність знань, умінь, навичок, ставлень, що дають змогу педагогу незалежно від ситуації, що є притаманними для певного напрямку професійної діяльності [60, с.432]. Н. Брюханова під компетентністю розуміє властивість фахівця, яка вказує на його спроможність своєчасно і

якісно діяти за певних обставин, тобто реалізовувати досвідні надбання для здійснення професійної діяльності [13,с.49].

Під професійною компетентністю науковці Є. Бондаревська, А. Деркач, І. Зимня, Н. Кузьміна, Зєєр, А. Маркова, Л. Петровська та інші розуміють як комплекс знань і вмінь, що характеризують результативність професійної діяльності; сукупність професійних знань і професійно-особистісних якостей; єдності професійної та методичної культури[26, 42, 49,]. А Маркова трактує професійну компетентність як форму компетентності, яка характеризує особистість відносно виконання нею професійних обов'язків[49, с. 192]

Наукові праці досвідчених учених (І. Бех, А. Богуш, В. Бондар, І. Зязюн, Е. Карпова, Т. Танько та інших) стверджують, що складнішим за поняття «професійна компетентність» є поняття «професійна педагогічна компетентність». За визначенням Т. Ісаєвою професійно-педагогічна компетентність – це здатність педагога перетворювати обрану спеціальність на засіб формування особистості з урахуванням обмежень щодо навчально-виховного процесу відповідно до вимог педагогічної норми, в якій він здійснюється; це сукупність умінь педагога як суб'єкта педагогічного впливу особливим чином структурувати наукове і практичне знання з метою результативного вирішення педагогічних завдань[28, с.36]. Отже, своєрідність структури професійної компетентності викладача полягає в урахуванні професійно особистісних якостей.

Аналізуючи різні трактування даного поняття за умов специфіки діяльності вихователя, можна узагальнити таке: професійна компетентність вихователя закладу дошкільної освіти – це здатність до якісного виконання професійної діяльності відповідно до посадових вимог, що базується на особистісному ставленні до професійної діяльності. Вона передбачає наявність професійно значущих та особистісних якостей, теоретичних знань, професійних умінь та навичок[42, с. 149]

Зазначимо, що професійна компетентність включає в себе наявність стратегічного мислення і креативності, тобто здатність і психологічну готовність до активної участі у процесах розвитку [61, с.236].

Вихователь закладу дошкільної освіти має бути компетентним у контексті своєї професійної діяльності з наступних *напрямів*: валеологічна, комунікативна, психолого-педагогічна, психолого-педагогічна, організаційна, методична компетентність[12]: здійснення цілісного педагогічного процесу; створення розвиваючого середовища; забезпечення безпеки та здоров'я вихованців; обізнаність щодо мети, завдань, змісту, принципів, форм, методів і засобів виховання дошкільників; вміння використовувати власний досвід відповідно до освітньої програми; вміння адресувати різними видами діяльності вихованців; вміння співпрацювати з дітьми; надання консультаційної допомоги батькам; створення сприятливих умов для адаптації дітей; захист інтересів і прав дітей.

Оскільки діяльність вихователя припадає на дошкільний період розвитку і становлення особистості дитини, педагог має усвідомлювати не тільки відповідальність за безпеку та життя вихованця, його розвиток, а й володіти високим рівнем вихованості, практичності, емоційної врівноваженості, творчою уявою, душевною щедрістю тощо. Тож особливістю праці вихователя є велике психофізичне навантаження, яке вимагає витримки, врівноваженості й високої працездатності.

Аналізуючи наукові праці щодо складових професійної компетентності у педагогічній діяльності, зазначимо, що маючи різні погляди, дослідники акцентують увагу на ті чи інші складові. Зокрема, на думку Н. Кузьміна, основними елементами професійно-педагогічної компетентності є спеціальна і професійна компетентність, соціально-психологічна, аутопсихологічна [41, с.117].І Грішина основними складовими професійної педагогічної компетентності визначає такі: 1) сукупність психологічних,

загальнодидактичних та спеціальних фахових знань; 2) система фахових умінь; 3) професійні здібності та професійно значущі риси особистості. Структура професійної компетентності вихователя дошкільного закладу включає в себе і особисті якості, які дають змогу вільно, впевнено й толерантно діяти в залежності від існуючих потреб сучасного суспільства[15, с.236]

Видами професійної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти, щільно поєднаними з педагогічною діяльністю, сучасні дослідники А. Богуш, І. Зязюн, Є. Зеєр, М. Васильєва, А. Дорофєєв, А. Хуторський, О. Пометун та інші, називають такі: базисна – це певне підґрунтя, завдяки якому розвиваються та формуються у особистості певні компетентності. Структурно цю основу можна описати як взаємодоповнюючий та взаємозалежний комплекс біологічно зумовленої якості особистості (темперамент, статеві, вікові властивості психіки, задатки, здібності тощо) та психологічної підструктури (індивідуальні риси та особливості характеру, схильності, властивості окремих психічних процесів, які стали властивостями особистості – пам'яті, емоції, мислення, сприйняття, почуттів та волі тощо). Це підґрунтя визначає спроможність особистості до прояву певних компетентностей.

І. А. Зимня [26, с.34] надала зміст і типологію ключових компетентностей за трьома ознаками (підставами) за: суб'єктом, суб'єктно-суб'єктною взаємодією та діяльністю.

Ми підтримуємо точку зору І. А. Зимньої стосовно типів ключових компетентностей та класифікуємо відповідно до спрямованості особистості (на себе, на інших, на діяльність). Таким чином, на нашу думку, серед *ключових* компетентностей слід виділити:

- особистісну (яка пов'язана з внутрішнім світом людини, її світоглядом, потребами, переконаннями, мотивацією, інтересами, схильностями, індивідуально-психологічними особливостями тощо);

- соціальну (яка пов'язана з оточенням, життям суспільства, соціальною діяльністю особистості її взаємодією з соціальним середовищем тощо);

До структури діяльнісної основи компетентності, яка пов'язана з провідною діяльністю особи – гра, навчання, трудова, професійна, наукова діяльність), кожна складова якої зводиться до певних дій особистості. Науковці виділяють такі складові компетентності як: когнітивні (це знання, уміння, навички); афективні (настанова, емоції, стимул, цінності, ставлення); вольові якості (поведінкові зусилля, мобілізація енергії, настирливість); якості і досвід (уміння братися і вирішувати справу, співпрацювати, успіх, задоволення від виконаної справи тощо) [64, с.396]

Складовими компетенцій науковці Н. Бібік, С. Бондар, І. Єрмаков, О. Овчарук, А. Хуторский, С. Шишов вважають знання, уміння, навички, досвід діяльності, цінності, ставлення.

Тож, для систематизації та уніфікації усіх видів компетентностей слід здійснювати їх розподіл за основними ключовими компетентностями. До ключової особистісної компетентності слід віднести такі види компетентностей.

1. Комунікативна компетентність – це здатність особистості встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми на основі сукупності знань та вмінь, що забезпечують ефективний плин комунікативного процесу.

Вона складається з трьох головних підвидів – мовленнєвої, мовної та соціокультурної. У мовленеву входить – аудіювання, говоріння, читання та письма; у мовну - лексична, граматична, фонологічна та орфографічна, а у соціокультурну – країнознавчу та лінгвокраїнознавчу [40. С. 18]].

2. Психологічна компетентність – це здатність особистості ефективно застосовувати структуровану систему знань про людину як індивіда, суб'єкта праці й особистість, як у власній життєдіяльності так й професійній або іншій взаємодії. (А.Д. Деменцева, І.Ф. Ісаєва, Н.В. Кузьміної, В.С. Ледньова, Л.С. Подимової, В.А. Сластьоніна й ін).

Високий рівень психологічної компетентності забезпечує успішну діяльність і взаємодію в системах "людина-людина", "людина-колектив", "людина-більші соціальні групи".

До діяльнісної ключової компетенції слід віднести такі види компетентностей: ігрову (це здатність особи до певних видів ігрової діяльності на основі набутих знань властивостей та особливостей предметів, суб'єктів та об'єктів та ігрових умінь та навичок), навчальну "ключовими", "базовими" фахова компетентність (це здатність особистості за певною спеціальністю ефективно застосовувати знання, уміння та навички) [22. 351], трудову (це здатність особистості до певного виду трудової діяльності на основі набутих знань, умінь та навичок, індивідуально-психологічних особливостей), професійну (це здатність особистості високоефективно застосовувати сукупність),

На думку І Зеера, фахова компетентність є більш інтегрованою за своєю ознакою, ніж локальні (предметні), які включають здатності, здібності, досвід, вміння, навички. Вона являє собою комплексне утворення, яке іде від стандартів, тому що в них закладені комплексні кваліфікаційні вміння як ті, що дійсно характеризують достатній рівень компетентності і гарантують стандартизовану якість ґрунтового середнього рівня особистості.

Особлива увага науковців (В.А. Адольф, Т.Г. Браже, С.В.Будак, С.Г. Вершловський, М.А. Галагузова, О.В. Добудько, А.О. Деркач, М.К. Кабардов, І.Б. Котов, В.Ю. Кричевський, В.І. Маслов, Т.В. Новикова, Р.В. Овчарова, Г.І. Саранцев, Л.Р. Соломко, В.Ю. Стрельников, Н.В. Харитоновна, О.М. Шиян). приділяється *професійній компетентності та професійним компетенціям* вихователя дошкільного закладу на основі компетентнісного підходу.

Професійна компетентність включає в себе змістовний і процесуальний компоненти та вимагає для успішного вирішення професійних завдань у відповідних умовах постійного володіння новою інформацією та оновлення знань і умінь

1. Інформаційно-технологічна компетентність (особистісна здатність застосовувати та використовувати інформаційні новітні інноваційні технології на основі набутих знань, умінь та навичок, як у професійній діяльності, так й у життєдіяльності.

2. Тактично-стратегічна компетентність (здатність особистості ураховувати зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на діяльність - планувати, розробляти, прогнозувати, координувати, керувати та удосконалювати її на основі набутих знань, умінь та навичок. Вона є проявом тактико-стратегічного мислення та знаходить своє вираження у механізмах розробки та реалізації певних стратегій. Тобто тактика – це поточне планування загального стратегічного плану будь-якої діяльності.

3. Методична компетентність – це особистісна здатність структурно та високоефективно будувати діяльність на основі набутих знань, умінь та навичок. Компонентами методичної компетентності є: мобільність знань (постійне відновлення знань для успішного вирішення завдань), гнучкість застосування методів (застосування того або іншого методу в залежності від умов), критичність мислення, творчий підхід, відповідальність за дії.

На думку І Полонського , методична компетентність - здатність особистості до системного мислення, правильного прийняття й інтерпретації будь-якої інформації, структурування проблем, вміння відрізнити головне від другорядного, бачити повний – загальний стан справ).

Актуальність підготовки фахівців на гуманістичних засадах, пов'язаних із завданнями професійної діяльності, необхідними якостями, структурними компонентами, види ключових здібностей (особистість, діяльність, суспільство), їх види та підвиди сприяють найточнішій систематизації наукових знань у сфері компетентнісного підходу.

валеологічна компетентність (уміння розвивати стійку позитивну мотивацію (наявність інтересів, потреба та мотивів) до здоров'язбережувальної діяльності; уміння формувати уявлення та елементарні знання про здоров'я,

здоровий спосіб життя й на їх основі здоровозбережувальної поведінки; уміння сприяти закріпленню навичок здоров'язбережувальної поведінки дитини як в організаційних формах, так і в повсякденному житті);

-комунікативна компетентність (знання, уміння, навички та способи здійснення партнерської взаємодії між учасниками навчально-виховного процесу, врахуванням педагогом вікових, психологічних, індивідуальних особливостей вихованців; уміння бачити в дитині особистість, поважати її думку; поєднувати вимогливість із повагою до кожної дитини, тактовність і толерантність у стосунках; здатність до випереджального прогнозування оптимальних внутрішньокolleктивних контактів між вихованцями; уміння створювати атмосферу позитивно-забарвлену емоційним спілкуванням та позитивним настроєм);

-психолого-педагогічна компетенція (володіння психологопедагогічною діагностикою; уміння здійснювати індивідуальну роботу на основі результатів педагогічної діагностики, виявляти особистісні особливості дітей, визначати і враховувати її емоційний стан, грамотно вибудовувати взаємовідносини з колегами, вихованцями, батьками);

-організаційна компетентність (уміння конструювати траєкторію розвитку дитини, здійснювати індивідуальний розвиток дитини; уміння технологічно прогнозувати, конструювати, планувати хід навчально-виховного процесу; прогнозувати розвиток як дитячого колективу загалом, так і кожної дитини окремо);

-методична компетентність (засвоєння вихователем нових методичних і педагогічних ідей, підходів до освітнього процесу в сучасних особистісно-зорієнтованих, розвивальних, креативних технологіях, володіння різними методами, прийомами й формами організації навчання).

Отже, компетентності дитини формуються у просторі освітніх напрямів роботи закладу дошкільної освіти через організацію педагогом базових (основних) **видів діяльності**.

Аналізуючи різні погляди науковців, погоджуємось з думкою, що **«компетенція»** розуміється як наперед задана вимога до освітньої підготовки (стандарт), опис повноважень, окреслення сфери діяльності, потенційну можливість особистості (Є. Зеєр, І. Зимня, А. Дорофєєв, Н.Кузьміна, А. Маркова, Н. Хихловський, В. Шепель та інші). У психолого-педагогічній літературі **«компетентність»** визначається як підготовленність і реалізована здатність суб'єкта праці до виконання завдань і обов'язків повсякденної діяльності, а саме знання, вміння, цінності, ставлення та досвід поведінки [58, с. 8].

Професійна компетентність – вид компетентності, що характеризує особистість у контексті виконання нею професійних обов'язків.

Дослідники А. Богуш, В. Бондар, І. Зязюн, І. Зимня, Е. Карпова та інші стверджують, що поняття **професійної педагогічної компетентності** є складнішим, ніж загальне поняття **«професійна компетентність»** і підкреслюють, що крім знань і умінь, викладачу необхідні певні особистісні якості, адже він сам є засобом впливу на вихованця. Крім того, формування дитини значно залежить від спрямованості педагога, його поведінки, яка безпосередньо впливає на дитину [25, с. 42]. Отже, специфіка структури професійної компетентності вихователя полягає в урахуванні професійно значущих якостей особистості.

На думку дослідниці Н. Кузьміної саме **методична компетентність** вважається однією з важливішим різновидом професійної компетентності вихователя закладів дошкільної освіти, в межах якого реалізуються програми розвитку, виховання і навчання дітей дошкільного віку [39, с. 144]. Спрауючись на педагогічні та наукові джерела, дане поняття трактується по-різному, а саме:

- спільна характеристика професійної та методичної зрілості діяльності вихователя, що виконується в межах його посадових обов'язків і відповідає визначеним нормам [36, с. 21]

- об'єднана особистісна якість, що спонукає вихователя дошкільного закладу накопичувати методичні знання, уміння й досвід, реалізуючи на практиці насущні психолого-педагогічних завдань розвитку та виховання дошкільників[М. Скрипник, Л. Мінда, с.84-88] - є плідним професійним досвідом, що поєднує різні методи педагогічної діяльності на основі наявних системних знань, умінь, навичок фахівця в галузі методики[Т. Гуштіна, с.252].]

Науковцями визначено **формування методичної компетентності вихователя** триває не тільки під час навчання, але й протягом усієї професійної діяльності. Виокремлено **структурні компоненти методичної компетентності вихователів** закладів дошкільної освіти **для розвитку професійної компетентності**, а саме:

- **мотиваційний** (характеризується сформованістю інтересу до професійної діяльності, усвідомленням значущості власної професійної діяльності);

- **когнітивний** (передбачає наявність теоретичних знань в галузі педагогіки, психології, методики);

- **діяльнісний** (характеризується готовністю педагога вирішувати психолого-педагогічні та методичні завдання в професійній діяльності, використовуючи теоретичні знання);

- **рефлексивний** (проявляється в готовності до безперервної самоосвіти, самоаналізу власної професійної діяльності, оцінки професійної діяльності колег) [Т. Бондаренко, С. Івашньова, Л. Коновальська, Л. Сметаніна та ін.)].

Розвиток професійно-методичної компетентності відбувається у спільній взаємодії всіх учасників освітнього процесу та внутрішньосадової методичної роботи. Наразі, де вихователь-методист впливає на рівень сформованості професійно-методичної компетентності кожного вихователя, здійснює методичну підтримку, впроваджуючи оновлений зміст освіти, використовує активні методи та форми методичної роботи. Вихователі між собою впливають на професійно-методичну компетентність один одного. Адміністрація закладу

дошкільної освіти та інші управлінські установи здійснюють моніторинг якості освіти, координують спільну діяльність методиста і вихователів, організовують підвищення кваліфікації та інші заходи надбання професійно-методичної компетентності вихователів закладу дошкільної освіти.

Науковці О. Біляковська, Т. Бондаренко, Л. Коновальська, Ю. Присяжнюк, Л. Алексєєнко-Лемовська, Л. Мінда, І. Петрук, М. Скрипник та інші поширюють цей перелік і вважають, що **професійна компетентність** вихователя закладу дошкільної освіти у системі освітнього простору **формується через систему таких компонентів, як: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний**[44. С 154]:

- **когнітивний компонент** (сукупність знань та вмінь, в галузі дошкільної педагогіки, психології, різноманітних методик (за фахом), змісту дошкільної освіти (програмне та програмно-методичне забезпечення) тощо кваліфікації та досвіду практичної діяльності в педагогічній галузі);

- **мотиваційний компонент** методичної компетентності визначається наявністю професійного інтересу та позитивного ставлення до її розвитку задля досягнення пріоритетних цілей особистісного розвитку дитини дошкільного віку.

- **діяльнісний компонент** передбачає готовність вихователя практично вирішувати різного рівня психолого-педагогічні завдання, застосовуючи методичні знання й уміння.

- **рефлексивний компонент** дозволяє регулювати професійну діяльність на основі адекватної самооцінки, передбачати та планувати стратегію майбутньої поведінки, виходячи з конкретного психолого-педагогічного завдання чи ситуації; сприяє виробленню методологічних орієнтирів на основі апробованих знань й умінь (досвіду) та розвитку специфічних методичних якостей (методичного мислення, методичної культури, методичної творчості).

Грунтуючись на дослідженнях науковців ми виокремили в **структурі професійної компетентності** вихователів закладів дошкільної освіти

стрижневі компоненти, а саме: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний.

Мотиваційний компонент характеризується сформованістю інтересу до професійної діяльності, усвідомленням значущості власної професійної діяльності.

Когнітивний компонент передбачає наявність теоретичних знань в галузі педагогіки, психології, методики.

Діяльнісний компонент характеризується готовністю педагога вирішувати психолого-педагогічні та методичні завдання в професійній діяльності, використовуючи теоретичні знання.

Рефлексивний компонент проявляється в готовності до безперервної самоосвіти, самоаналізу власної професійної діяльності, оцінки професійної діяльності колег.

Тож, аналізуючи наукові праці, можна зробити висновок, що професійна компетентність вихователя закладу дошкільної освіти передбачає в собі вміння використовувати набуті теоретичні та практичні знання у конкретних педагогічних ситуаціях; готовність до засвоєння та використання у навчально-виховному процесі закладу дошкільної освіти сучасних методів, прийомів і форм роботи; готовність для розв'язання методичних завдань, які постають перед вихователем під час роботи з дітьми дошкільного віку; готовність до безперервної самоосвіти, самовдосконалення, самоаналізу та саморозвитку.

Сучасній країні потрібен вихователь, який здатний займати особистісно-гуманітарну позицію. Першочерговим завданням закладів дошкільної освіти є підвищення професійної компетентності вихователів. Оновлення педагогічної освіти вимагає від вихователів закладів дошкільної освіти нових методичних підходів, зосередження енергії і часу не тільки на усвідомленні своїх потреб, а й на впровадженні їх в педагогічну практику.

Методична компетентність спрямована на удосконалювання методики дошкільної освіти, яка відбивається в методичній діяльності

вихователів закладів дошкільної освіти, яка направлена на розвиток, виховання і навчання дітей дошкільного віку.

Дослідники Г. Абросимова, В. Адольф, Ю. Бабанський, Т. Загривня, Т. Гущина та інші пов'язують **методичну компетентність з певними властивостями, здібностями особистості та готовністю реалізовувати ці здібності** в професійній педагогічній діяльності, наявністю знань, отриманих в ході навчання і виховання. На їх думку, маючи певний досвід педагог самонавчається і самовдосконалюється, розвиває особисті якості, який володіє найсучаснішими методологічними, теоретичними і методичними знаннями, випрацьовує суспільні орієнтири, що є одним із головних завдань вдосконалення системи освіти які необхідні для становлення його методичної компетентності.

складається з п'яти ключових компетенцій: методична, психолого-педагогічна, валеологічна, комунікативна та організаційна [26, с.42]]надала зміст і типологію ключових компетентностей за трьома ознаками за: суб'єктом, суб'єктно-суб'єктною взаємодією та діяльністю.

Проблема розвитку методичної компетентності вихователів в процесі демократизації і гуманізації дошкільної освіти набуває особливої актуальності, оскільки підняти навчально-виховний процес на якісно новий рівень неможливо без високого рівня професійно-методичної готовності тих, хто безпосередньо запроваджує в життя соціальне замовлення суспільства.

Так дослідниці Т. Закрівна, Н.Кузьміна, виділяють методичну роботу як провідний фактор становлення методичної компетентності, що є важливою складової професійної компетентності педагога [23, с.178].

Методична компетенція - сукупна характеристика професійної та методичної зрілості діяльності вихователя, що виконується в межах його посадових обов'язків і відповідає визначеним нормам О Корнеева [36, с. 21];

- об'єднана особистісна якість, що спонукає вихователя дошкільного закладу накопичувати методичні знання, уміння й досвід, реалізуючи на практиці насущні психолого-педагогічні завдань розвитку та виховання дошкільників [М. Скрипник, Л. Мінда, с.84-88];

– є результативним професійним досвідом та демонструє оптимальне поєднання методів педагогічної діяльності на основі наявних системних знань, умінь, навичок фахівця в галузі методики [Т. Гущина,5].

Отже, методична компетентність є складовою професійної компетентності вихователя ЗДО є особистісною характеристикою професійного розвитку вихователя, що акцентує на методичній складовій і наявності відповідних до цього знань, умінь, навичок, досвіду для ефективного, кваліфікованого й успішного здійснення професійної діяльності[40, с.12] У нашому дослідженні розвиток професійно-методичної компетентності є показником ефективної організації методичної роботи з вихователями закладу дошкільної освіти. Дослідницею Ю. Присяжнюк виокремлює такі компоненти методичної компетентності: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний.[]

[13]. Авторка зазначає, що дані компоненти знаходяться в системній взаємодії та взаємозв'язках.

Мотиваційний компонент визначається наявністю професійного інтересу та позитивного ставлення педагога до її розвитку задля досягнення пріоритетних цілей особистісного зростання.

Когнітивний компонент представлений сукупністю знань та вмінь, що складають основу розвитку методичної компетентності (знання в галузі дошкільної педагогіки, психології, різноманітних методик (за фахом), змісту дошкільної освіти (програмне та програмно-методичне забезпечення) тощо.

Діяльнісний компонент передбачає готовність вихователя практично вирішувати різного рівня психолого-педагогічні завдання, застосовуючи методичні знання й уміння.

Рефлексивний компонент дозволяє регулювати професійну діяльність на основі адекватної самооцінки, передбачати та планувати стратегію майбутньої поведінки, виходячи з конкретного психолого-педагогічного завдання чи ситуації; сприяє виробленню методологічних орієнтирів на основі апробованих знань й умінь (досвіду) та розвитку специфічних методичних якостей (методичного мислення, методичної культури, методичної творчості).

Науковці (Г. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, О. Кононко, Т. Поніманська) поширюють цей перелік і вважають, що професійна компетентність у системі освітнього простору через систему таких компетентностей

- **когнітивну.....** (наявність базових знань, кваліфікації та досвіду практичної діяльності в педагогічній галузі);

- **комунікативну.....** (знання, вміння, навички та способи здійснення визначених програм, здатності до організації власної стратегії педагогічного спілкування, володіння технікою мови);

- **соціальну.....** (усвідомлення та вміння орієнтуватися в соціумі, уміння знаходити інформацію, конструювати та балансувати поведінку відповідно до вимог соціальної дійсності);

- **психолого-педагогічну** (володіння педагогічною діагностикою, уміння аналізувати та здійснювати індивідуальну роботу, враховуючи особистісні особливості вихованця, грамотно будувати взаємовідносини з керівниками, колегами, дітьми);

- **психологічну** (усвідомлення рівня власної професійної діяльності, своїх спеціальних, методичних і комунікативних спроможностей, потенціалу);

- **методичну** (засвоєння сучасних методичних і педагогічних ідей, концепцій, підходів).

Дослідження багатьох науковців доводять, що високий рівень професійної, в тому числі методичної, майстерності досягається педагогом, якщо у нього виникає здатність реалізуватися і потреба у професійному саморозвитку, самовдосконаленні, якщо він виявляє мотиваційно-ціннісне

ставлення до методичної діяльності, має здатність до вольової саморегуляції, самоорганізації, самоконтролю[28, с. 41]

Специфіка методичної роботи зумовлюється її завданнями та об'єктом. Завдання вихователя дошкільного навчального закладу полягає у ефективному розвитку, вихованні та навчанні, а також у забезпеченні всебічного розвитку їх здібностей. Для успішного виконання такого завдання сучасний вихователь повинен бути творчим, мобільним, цілеспрямованим, високо компетентним фахівцем у своїй галузі.

Професійна активність розуміється як цілісна система підвищення теоретичного і загальнокультурного рівня, психолого-педагогічної підготовки і професійної майстерності педагогів, формування у них готовності до самоосвіти, саморозвитку[19, с. 164]

Вихователь може найбільш повно реалізувати свою педагогічну майстерність до відбору змісту, методики і технології навчання, більш повно враховувати і реалізовувати у своїй діяльності компетентнісний підхід, відслідковувати результати власного неперервного розвитку, реалізуючи індивідуальну лінію успішного розвитку, підвищення методичного рівня, тим самим впливати на якість навчально-виховного процесу дошкільників. Тому одним із основних завдань методичної роботи дошкільних навчальних закладів – це забезпечення умов для реалізації індивідуальної лінії успішного розвитку вихователів дошкільних навчальних закладів.

Методичний супровід полягає у безперервній професійній підготовці та методичному взаємозв'язку педагогів, результатом якого повинна стати актуалізація професійного потенціалу особистості педагога[31, с.95]

На думку науковців, всі вони взаємопов'язані з вимогами до фахових знань та особливостями професійної діяльності вихователя ЗДО.

Тож погоджуючись з думкою науковців, вважаємо, що завдяки.

На думку дослідниці О. Корнеевої критеріями професійно-методичної компетентності визначила такі: *професіоналізм з показниками* - оволодіння

педагогічною діяльністю, обізнаність вихователя з державними документами в галузі дошкільної освіти, програмно-спрямованості особистості (бажань, інтересів, схильностей, ідеалів, індивідуальної картини світу, переконань) на основі вищевказаного підґрунтя, здобутих знань, розвинутих умінь та навичок - педагогом набувається соціальний та професійний досвід та формується її компетентність методичним забезпеченням ЗДО, професійні вміння вихователів, творче ставлення до роботи. [36, с 21]

Методична грамотність з показниками - спрямованість щодо методичної роботи, обізнаність з роботою методиста закладу дошкільної освіти, участь у методичній роботі, іноваційна діяльність вихователя.

Рефлексивність з показниками (самоосвіта, взаємооцінка методичної роботи та самооцінка щодо неї) [36, с.32]

На думку дослідниці Л. Алексеєнко-Лемовської розвиток професійної компетентності – процес, що триває протягом усієї професійно-педагогічної діяльності вихователя ДНЗ. Авторка виділяє три рівня розвитку методичної компетентності вихователя ДНЗ:

- базовий (розвиток відбувається на наявному рівні методичної компетентності в індивідуальному режимі методичного супроводу);
- продуктивний (вихователь – активний учасник методичної системи дошкільного навчального закладу);
- креативний (процес розвитку відбувається самостійно на основі самореалізації, носить дослідний і творчий характер); при цьому процес розвитку методичної компетентності розглядається як багаторівневий [1. с. 25]

В. Олійник пояснює, що у розвитку професійної компетентності, у своєму професійному розвитку кожен педагог проходить певні ступені професійного росту [55, с.2-5]:

1 етап (стаж від 1 року до 5 років). Типова зацікавленість до здобуття методичних концепцій навчальних програм, їх змісту.

2 етап. Розвиток професійної діяльності (стаж від 5 до 10 років). Основний запит вихователів - на проблемі методики та організації різновидів пізнавальної діяльності. Значна увага приділяється новим педагогічним розробкам й самовдосконаленню.

3 етап. Професійної зрілості (від 10 років і старше). Вихователь осмислює свій педагогічний досвід, співвідносить його з передовою практикою.

У кожного окремого вихователя професійна компетентність будується протягом усієї його професійної діяльності. Відстежування динаміки цієї компетентності важливе як для організатора методичної роботи, так і для її учасників, а саме: оцінювати компетентність, **здійснювати прогнози професійного зростання, планувати й реалізувати його.**

Новаторський рівень вона характеризує, як володіння педагогічною діяльністю; обізнаність з державними документами; сформованість педагогічних вмінь,

Для **формування професійної компетентності кожного вихователя** керівники закладів дошкільної освіти мають постійно шукати сучасні форми й методи роботи, мотивувати вихователів до активної діяльності.

Тож, методична робота повинна здійснюватися на основі компетентісного підходу. Показником ефективності методичної роботи визнано професійно-методичну компетентність вихователя ЗДО як сукупну характеристику професійної та методичної зрілості діяльності вихователя, що виконується в межах його посадових обов'язків і відповідає визначеним нормам. Професійно-методична компетентність вихователя потребує постійного набуття та наповнення під керівництвом методичної служби, побудованої на засадах компетентісного підходу.

Актуальним для методичної роботи з вихователями дошкільних закладів є орієнтація на компетентісний підхід, який висвітлено у працях С. Гончаренка, Р. Гуревич, І. Зимної, М. Козяр, Л. Мітіна, О. Овчарук, С. Сисоевої, А. Хуторського та інших науковців, які поєднують особистісно

орієнтований і діяльнісний підходи до навчання, оскільки причетні до того, хто навчається.

Компетентісний підхід у методичній діяльності, який зумовлює принципові зміни в організації методичної роботи, зорієнтований на практичні результати та розвиток конкретних цінностей і життєво необхідних знань і умінь.

Теоретичні та практичні реалізації компетентісного підходу висвітлені відомими українськими вченими Н. М. Бібік, О.І. Пошетун, О. Я. Савченко, С. О. Сисоєвою та ін. На їх думку, засвоєння людиною будь-яких знань, умінь і навичок складається з конкретних дій, операцій, які вона виконує у своїй професійній діяльності. Як зазначають дослідники, виконуючи певні операції, усвідомлюючи потребу в них, оцінюючи їх важливість, людина тим самим розвиває компетентність у будь-якій сфері діяльності.

Завдання компетентісного підходу дошкільної освіти не тільки у тому, щоб мати необхідні знання у певної галузі, але й підвищити рівень цих компетенцій [19, 164]

Таким чином, базовим компонентом компетентісного підходу є поняття «ключові компетенції» групи компетенцій, без володіння якими людина не може успішно жити та діяти в суспільстві, а саме:

Тож вважаємо, що організацію методичного супроводу вихователів ЗДО важливо здійснювати в межах компетентісного підходу до характеристики педагога, який спроможний діяти у модернізованому сучасному просторі, висувається вимога володіти ключовими компетентностями, які є головною для формування професійної компетентності

Професійна компетентність фахівця розглядається науковцями (О. А. Дубасенюк, І. А. Зязюна, Л. Г. Карпової, Н. В. Кузьміної, А. К. Маркової, Н. Г. Ничкало, М. Є. Павлютенкова, В. А. Сластьоніна, А. В. Хуторський) як набір компетенцій.

Аналізуючи різні погляди вчених на професійні функції методичної діяльності, можемо вважати, що методична робота з вихователями ЗДО має дві організаційні позиції: внутрішню та зовнішню [Кулачківська, с.94]

До елементів даної компетентності вона відносить такі компоненти, як діяльнісний, комунікативний та соціальний [].

Найбільш дослідженою є професійна компетентність педагогічного працівника. Вона значно залежить від рівня розвиненості, освіченості, цілісності особистості, яка спрямована на розкриття як власних, так і дитячих життєвих функцій.

Отже, спланована, систематична, організована методична робота сприяє професійному розвитку вихователів, мотивує, стимулює їх до збагачення та ефективного використання професійних знань, допомагає аналізувати власну діяльність, самовдосконалюватися. В результаті матимемо творчого педагога, творче методичне об'єднання, творчого вихователя, який буде активним учасником, який спрямовує зусилля на всебічний творчий розвиток особистості дитини. роведеного аналізу можна констатувати, що

Тож розглядаємо поняття систематичності здійснення методичного супроводу розвитку професійної компетентності вихователів розробляється програма заходів, : надання дієвої, реальної та практичної допомоги вихователям закладу дошкільної освіти; спрямованих на всебічний розвиток професійної майстерності і компетентності педагога, реалізацію творчого потенціалу кожного вихователя окремо і всього колективу освітнього закладу «важливо визначити як вимоги до найвищого рівня компетентності, так і поетапні вимоги до її формування.

Тож можна стверджувати, що компетентність є еталонною метою розвитку, досягнення якої забезпечує успішність діяльності дорослої людини в умовах що змінюються. Компетентність існує у формі діяльності, а не інформації про неї. Підхід на компетентісній основі до організації методичної роботи з вихователями, на нашу думку, здатний розширити її можливості,

створити умови до набуття професіоналізму, методичної грамотності, оцінно-рефлексивних дій.

Отже, в межах компетентісного підходу до характеристики сучасного вихователя дошкільних закладів, який спроможний діяти в європейському просторі, висувається вимога володіти ключовими компетентностями, які є основою для формування професійної компетентності.

Довготривалий процес професійної діяльності вихователя дає можливість зберігати професійно-методичну компетентність на базовому рівні. На противагу цьому, регулярна поглиблена методична робота забезпечить підвищення рівня професійної компетентності вихователів у закладах дошкільної освіти. Тож необхідно зазначити, що не лише вибір оптимальної системи організації методичної роботи з вихователями забезпечує її якісну реалізацію, а й вибір методичних продуктів, які утворюються внаслідок методичної роботи.

На думку Г. Беленької сучасний вихователь «має бути свідомим і самостійним у своїй діяльності, знати, до чого треба прагнути, що є в реалії, що йому треба й чому робити саме так, оцінювати наслідки своєї праці і нести з них відповідальність»[с. 270]..

Реалізація програмних завдань у закладах дошкільної освіти значною мірою залежить від компетентності педагогічних кадрів закладів дошкільної освіти. Основна місія адміністрації закладу дошкільної освіти – створити умови, які забезпечують особливий підхід до вирішення освітніх завдань, враховуючі вищезначені фактори, стимулюють підвищенню його професійної компетентності [42, с.24]/

М. Вудкок, Д. Френсіс та американський учений Дж. С. Старк вважають, що професійна компетентність формується лише у взаємозв'язку із соціальними установками фахівця, зокрема через:

1) професійну ідентичність – прийняття професійних норм і відповідальності через процес професійної соціалізації;

- 2) професійну етику – опанування етичними нормами професії;
- 3) конкурентоспроможність – здатність до ефективної професійної діяльності в структурі ринкових відносин;
- 4) прагнення до наукового удосконалення – необхідність отримати нові знання у процесі дослідницької діяльності;
- 5) мотивацію до продовження освіти – потребу в постійному професійному самовдосконаленні відповідно до вимог сучасності.

Отже, методична компетентність вихователів дошкільних навчальних закладів визначається як здатність ефективно організовувати навчально-виховний процес, що ґрунтується на системі розвинених психолого-педагогічних, фахових, методичних знань і вмінь, а також досвіді їх використання в процесі професійно-педагогічної діяльності у дошкільному навчальному закладі. Тому, методичний супровід розвитку методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів – це комплекс взаємопов'язаних цілеспрямованих дій, заходів, які спрямовані для надання всебічної допомоги вихователям дошкільних навчальних закладів у вирішенні методичних ускладнень і сприяють розвитку його методичної компетентності та самовизначенню протягом його педагогічної діяльності.

Отже, дослідження компетентнісного підходу виявили, що проблеми компетентності у сучасній педагогіці щільно пов'язані з вивченням професійної компетентності. Професійна компетентність розглядається як комплекс знань і вмінь, що характеризують результативність професійної діяльності; сукупність професійних знань і професійно-особистісних якостей; єдності професійної та методичної культури [42, с.182] Констатуючи теоретичні положення, судження та погляди, організація методичної роботи з вихователями закладу дошкільної освіти вважається одною зі складових підвищення кваліфікації, що передбачає розвиток професійної компетентності вихователів.

1.3. Обґрунтування педагогічних умов впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.

Організація методичного супроводу вихователів є обов'язковою умовою функціонування й розвитку дошкільного закладу, тому організацію цього покладено на керівника і вихователя-методиста ЗДО. Адміністрація має створити умови для постійного підвищення професійної компетентності кожного вихователя на робочому місці, стимулювання розвитку його фахової майстерності та творчості [Кузьмина Н., С.144].

Головним завданням організації методичного супроводу розвитку професійної компетентності вихователів закладу дошкільної освіти є систематичний розвиток педагога. надання дієвої, реальної практичної допомоги вихователям закладу освіти, які спрямовує на різносторонній розвиток професійної майстерності і компетентності педагога, реалізацію творчого потенціалу кожного вихователя окремо і всього колективу освітнього закладу. На основі найбільш ефективних та інноваційних методів удосконалювати методи та форми взаємодії з дітьми, удосконалювати навички та вміння самостійної творчої та дослідницької діяльності, саморефлексії та самовдосконалення.

Розвиток професійної компетентності вихователів закладу дошкільної освіти здійснюється через систему методичних заходів, що мають проводитися постійно, планово та ефективно.

Методична робота в закладі дошкільної освіти визначена науковцями як систематична підгрупа діяльності педагогічних кадрів, спрямована на підвищення науково-теоретичного, загальнокультурного рівня, психолого-педагогічної підготовки та професійної майстерності (В. Петерчук.Грабовська,

Іноваційні заходи з вихователями закладу дошкільної спрямовані на підвищення професійних умінь і навичок шляхом перегляду та обробки наукової та навчальної літератури. Мати здатність творчо використовувати, втілювати передові ідеї та досвід роботи, а також сприяти розвитку всебічного культурного рівня..

Тому організація методичної роботи дошкільних закладів має **сприяти** розвитку педагогів та якості навчально-виховного процесу.

Тому організація методичної роботи дошкільних закладів має бути максимально гнучкою, урахувати індивідуальний потенціал кожного вихователя та якості навчально-виховного процесу.

Підвищення якості дошкільної освіти є важливим завданням сьогодення, яке виключає мобілізацію зовнішніх та внутрішніх ресурсів. У цьому випадку організація добре організованої роботи в дошкільних закладах має важливе значення для оновлення стандартів, широкого впровадження сучасних освітніх технологій та програмного, методичного забезпечення нового покоління. Потреби, пов'язані з переходом до основних компонентів дошкільної освіти, помножились.

Методична робота в закладі дошкільної освіти визначена науковцями як систематична колективна та індивідуальна діяльність педагогічних кадрів, полягає у створенні спільного колективу, де б цілковито було реалізовано творчий потенціал педагогічного колективу та його кожного суб'єкта зокрема (К. Крутій (С.128).

Методична робота в закладі дошкільної освіти визначена науковцями як систематична колективна та індивідуальна діяльність педагогічних кадрів, спрямована на підвищення науково-теоретичного, загальнокультурного рівня, психолого-педагогічної підготовки та професійної майстерності (В. Петерчук.Грабовська, 5) та полягає у створенні навчального де б цілковито

було реалізовано творчий потенціал педагогічного колективу та його кожного суб'єкта зокрема (К. Крутій (С.128).

З метою створення сприятливої умов, створення психологічного клімату їх методисти освіти закладів дошкільної освіти розроблять систему пошуку доступних та ефективних шляхів підвищення педагогічної майстерності, які допоможуть виховати якісну, талановиту особистість, здатну стимулювати педагогічну творчість. Вихователь-методист є представником адміністрації закладу дошкільної освіти, який впливає на рівень сформованості професійно-методичної компетентності кожного вихователя, здійснює методичну підтримку, впроваджуючи оновлений зміст освіти, використовує активні методи та форми методичної роботи [Типове положення про метод].

Завдання в поточному процесі пов'язані з відродженням методів вільних і активних педагогів. Сучасним закладам дошкільної освіти потрібні компетентні викладачі, педагоги нової формації, «агенти змін» - теоретично підготовлені, професійно компетентні, які перебувають в авангарді суспільних та освітніх перетворень, мають академічну свободу й розвиваються професійно впродовж життя, самостійно й творчо здобувають інформацію [С. Макаренко, с.8].

Професійна компетентність вихователів формується поступово, по мірі збільшення педагогічного стажу та набуття професійного досвіду, майстерності та творчості. Цьому сприяють наступні чинники розвитку професійної компетентності вихователів:

- особистісна компетентність, попередній досвід оволодіння педагогічною діяльністю;
- наявність сприятливих педагогічних умов; систематичне здійснення методичного супроводу розвитку професійної компетентності вихователів;
- враховувати готовність вихователя до співучасті в організації методичної роботи,

Робимо висновок, що систематичне, цілеспрямоване та компетентне керівництво освітнім процесом. Першою умовою організованої методичної роботи закладу дошкільної освіти, яка спрямована на розвиток особистісної компетентності вихователів, враховуючи попередній досвід оволодіння педагогічною діяльністю, який підвищує їх професійний рівень, і як наслідок, сприяє їх розвитку професійної компетентності.

Професійний розвиток педагогічних працівників закладів дошкільної освіти – це свідомий, цілеспрямований процес набуття професійної компетентності й розвитку професійно значущих якостей у відповідності до зовнішніх соціальних вимог, умов професійної діяльності та власної мотиваційної спрямованості педагога закладів дошкільної освіти [8 В. Хрипун, , с. 9].

Однак в цілому, можна визначити такі складові професійної компетентності педагога: когнітивна, професійно-технологічна, інформаційна, комунікативна, методична та ін.

Для того, щоб вихователь ЗДО став активним суб'єктом удосконалення своєї особистості, необхідно комплексно підходити до організації методичної роботи. Завдяки активній участі в методичній роботі педагог може набутти і закріпити за собою певний статус, удосконалюючи освітній процес, широко використовуючи інновації, сприяючи підвищенню якості освіти відповідно до державних стандартів дошкільної освіти України [І.Кіндрат, с. 41].

Методична робота в закладі дошкільної освіти визначена науковцями як систематична колективна та індивідуальна діяльність педагогічних кадрів, спрямована на підвищення науково-теоретичного, загальнокультурного рівня, психолого-педагогічної підготовки та професійної майстерності (В. Петерчук.Грабовська, 5) та полягає у створенні такого освітнього простору, де б цілковито було реалізовано творчий потенціал педагогічного колективу і кожного суб'єкта зокрема (К. Крутий (с.128).

Отже, розвиток професійної компетентності вихователів відбувається у спільній взаємодії всіх учасників освітнього процесу та внутрішньо - посадової методичної роботи.

Специфіка методичної роботи з вихователями закладу дошкільної освіти виявляється, в першу чергу, у системі її завдань, охоплює самостійну організацію й оцінку, що потребує особистісної ініціативи і творчості вихователя, визначає основні завдання організації методичної діяльності в закладі дошкільної освіти. Роль дієвої й ефективної методичної роботи полягає у ефективному застосовуванні нових методів та форм навчання, використовуючи оновлені педагогічні технології.

Головною метою методичної роботи – забезпечення якості освіти та розвитку системи безперервної освіти педагогів, визначається принципами методичної роботи, серед яких можна виділити провідні принципи демократизації і гуманізації освіти. Її мета полягає у наданні допомоги кожному вихователю і всьому педагогічному колективу в підвищенні та розвитку їхньої професійної компетентності, яка у кінцевому результаті призведе до досягнення якісної освіти.

Отже, розвиток професійної компетентності вихователів «розв'язується, передусім, через методичну роботу з педагогічним колективом» [Жерносек І.].

Принципи організації методичної роботи, що сприяють досягненню мети, а саме, розвитку професійної діяльності, такі (за В. Краєвським):

- демократизму - передбачає гуманне ставлення до педагогів, повагу до їхньої думки;
- рівності - педагогічні працівники є рівними перед адміністрацією закладу дошкільної освіти незалежно від соціального стану тощо;
- багатовекторності - професійний розвиток повинен відбуватися за різними напрямками та не обмежуватися часовими, бюрократичними та іншими перепонами;

- системного аналізу - передбачає дослідження об'єкта, з одного боку, як єдиного цілого, а з іншого боку – як частини більшої системи, в якій об'єкт, що аналізується, перебуває з рештою систем в певних відносинах;
- безперервності - трактує професійний розвиток педагога як багатогранний і багатофакторний процес, що триває упродовж всієї професійної діяльності фахівця;
- гнучкості - означає можливість зміни напрямку свого професійного розвитку, його корегування при мінливих умовах діяльності та наявність певних резервів для цього;
- цілісності - потребує розглядати систему як об'єкт, як цілісне явище; дає змогу розв'язувати глобальні завдання;
- адаптивності - передбачає діалогічну взаємодію керівництва ЗДО та педагогічного працівника з метою визначення керівником професійних потреб педагога та ефективного використання його професійного потенціалу, та усвідомлення фахівцем актуальних освітніх цілей діяльності ЗДО для досягнення яких він має розвиватися; освітнього середовища ЗДО визначається як фактор, необхідний для успішного процесу професійного розвитку педагогів [3, с. 57].

Особливе місце в методичній роботі закладу дошкільної освіти відводиться принципу забезпечення індивідуально-диференційованого підходу до педагогічної діяльності вихователів. За сучасних умов методична робота з педагогічним колективом повинна будуватися на діагностичній основі, з урахуванням запитів кожного педагога.

Формулюючи завдання методичної роботи закладу дошкільної освіти варто виділити групу взаємопов'язаних функцій методичної роботи.

Визначені науковцями (О. Низьковська,) функції методичної роботи співзвучні Типовому положенню про методичній кабінет [7] закладу дошкільної освіти. Підвищенню рівня професійного розвитку педагогічних

працівників зкладу дошкільної освіти сприяє вдало налагоджена робота методичного кабінету, який є центром методичної допомоги педагогічним працівникам та забезпечення цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок. Він спрямований на:

- розширення професійного світогляду педагогів (О. Низьковська, [21].); систематичне інформування щодо інновацій в галузі дошкільної освіти та впровадження їх у практичній діяльності;
- надання практичної допомоги працівникам закладів дошкільної освіти щодо раціональної організації життєдіяльності дітей (К. Крутій, [71]);
- вивчення стану освітнього процесу і динаміки змін у розвитку професійної компетентності педагогів (А.Морозова, [24, с..46]) ;
- моделювання змісту, форм і методів підвищення фахової майстерності педагогів (Жерносек[12]).

Методичний кабінет ЗДО надає практичну допомогу вихователям-«початківцям» та іншим педагогічним працівникам, особисто у періоди підготовки їх до атестації, курсової перепідготовки, сприяє забезпеченню підвищенню кваліфікації педагогічних працівників; забезпечує оптимальні умови взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Найбільш поширена така класифікація методів:

1. За способом подання інформації: словесні(усні, друковані), наочні (метод ілюстрацій і демонстрацій), практичні (практикуми, тренінги).
2. За ступенем самостійності в набутті знань: репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький.
3. За способом здобуття знань: пояснювально-ілюстрований, програмовий, проблемний, модельний.

Тож, вважаємо, що правильно підібрані форми організації методичної роботи в межах робочого місця сприяє розвитку педагогічного процесу та

стимулює вихователів до участі в методичній роботі, що сприяє розвитку професійної компетентності.

Методичний супровід - це комплекс заходів, спрямований на підтримку вихователів, що володіють різним рівнем кваліфікації.

Науковці визначають методичну роботу з вихователями закладу дошкільної освіти як цілеспрямовану роботу вихователя-методиста з вихователями з метою підвищення їхньої педагогічної спрямованості, як сукупну характеристику професійної та методичної зрілості діяльності вихователя-методиста, що виконується в межах його посадових обов'язків і відповідає визначеним нормам [51, с.253].

Методичний супровід вихователів закладу дошкільної освіти - це комплекс заходів, спрямований на підтримку вихователів, що володіють різним рівнем кваліфікації.

Розглядаючи методичну роботу дошкільного закладу в контексті сучасної системи підвищення кваліфікації, дослідниця К. Крутій, виокремлює наступні функції методичної роботи у закладах дошкільної освіти, які одноголосні з пріоритетними завданнями розвитку ЗДО і наполягає на оновленні змісту діяльності закладу, організації взаємодії учасників освітнього процесу [171].

З огляду на основне завдання, важливо визначити основні концептуальні засади методичної роботи, а саме, підходи, принципи, завдання, методи, які б відображали тенденцію взаємодії вихователя-методиста і педагогів сучасного закладу. Ми погоджуємось з думкою вчених, що науково-обґрунтовані принципи методичної роботи забезпечать системний, послідовний і цілеспрямований супровід, який буде заохочувати педагогічний колектив до оволодіння новими знаннями для успішної реалізації педагогічних завдань в умовах реформування переддошкільної освіти.

Вимоги до професійної діяльності вихователя становлять систему професійних якостей, які визначають успішність педагогічної діяльності.

Сучасні підходи до проектування й організації методичної роботи ґрунтуються на усвідомленні її цілей як розвитку особистості педагога у всій повноті та цілісності особистісних і професійних якостей. Зважаючи на це, вихователю дошкільного навчального закладу необхідно обрати і вибудувати власний світ цінностей, оволодіти способами творчого вирішення особистих професійно-методичних проблем.

Роль дієвої й ефективної методичної роботи значно зростає у зв'язку з необхідністю раціонально й ефективно застосовувати нові методи та форми навчання, використовуючи оновлені педагогічні технології. Отже, підвищення професійної компетентності педагогів, що «розв'язується, передусім, через методичну роботу з педагогічним колективом» [Жерносек І.].

Ми поділяємо думку І. Жерносека [102] та виокремлюємо наступні функції методичної роботи, які сприяють розвитку професійної компетентності вихователів закладу дошкільної освіти:

- діагностичну, як вивчення реального якісного стану педагогічних кадрів;
- прогностичну, що визначає знання і вміння, необхідних для ефективного розв'язання професійних завдань;
- моделювальну, що забезпечує розробку нових орієнтирів педагогічної діяльності, формує та впроваджує моделі передового досвіду, експериментальної перевірки зразків у подальшій роботі;
- координувальна, спрямованої на подолання повторюваності та паралельності семантики, часу та природи наукових методів;
- пропагандистська, яка спрямована на інформування та агітацію педагогів на впровадження у практику передовий педагогічний досвід, розкриття їх суттєвих переваг, суті й технології ефективної роботи, високих кінцевих результатів;
- контрольно-інформаційна - спрямована на інформування та заохочення вихователів до впровадження передового педагогічного досвіду, розкривають їх

суттєві переваги, суть і технологію ефективної роботи, високоякісні результати, контроль та інформування, у тому числі формування та підтримання стабільного зворотного зв'язку інформаційного забезпечення щодо зміни кількості та якості;

- відновлювальна функція відновлює знання та вміння, які запобігають «педагогічному вигоранню».

- діагностична функція збагачує інформаційним змістом інші функції методичної роботи, забезпечує дослідження професійної діяльності педагогів, пояснює зміни, що відбуваються під впливом організованої діяльності. Їх дослідження спрямовані на покращення та вивчення професійних рівнів [морозова 214, С.46].

У своїх дослідженнях, авторка надала визначення об'єктів діагностики методичної роботи, а саме: визначення психолого-педагогічної компетентності педагогів, діагностика професійних груп вихователів, визначення методів та стилю взаємодії з дітьми, діагностика педагогічної творчості вихователів, діагностика оптимальних форм методичної роботи, постійна комплексна діагностика педагогічного процесу [214, С.46].

Визначені науковцями (О. Низьковська, К. Крутій, А.Морозова, І.Жерносек) функції методичної роботи співзвучні Типовому положенню про методичний кабінет закладу дошкільної освіти. Методичний кабінет закладу дошкільної освіти є центром методичної допомоги педагогічним працівникам та забезпечення цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок. Він спрямований на:

- розширення професійного світогляду педагогів (О. Низьковська, [221].); систематичне інформування щодо інновацій в галузі дошкільної освіти та впровадження їх у практичній діяльності;

- надання практичної допомоги працівникам закладів дошкільної освіти щодо раціональної організації життєдіяльності дітей (К. Крутій, [171]);

- вивчення стану освітнього процесу і динаміки змін у розвитку професійної компетентності педагогів А. Морозова [51, с. 25] ;
- моделювання змісту, форм і методів підвищення фахової майстерності педагога [І Жерносек 20, с.202]

Об'єднуючи наукові праці вчених (О. Низьковська, А. Морозова, К. Крутій, Є. Павлютенков) щодо сутності осучаснення методичної роботи в закладах дошкільної освіти дає можливість виділити стрижневі функції організації методичної роботи з вихователями, а саме: інформування, діагностика, проектування, планування, координація, контроль, моделювання, об'єднання педагогів, мотивація, оцінка, комунікація тощо.

Отже, означені функції будуть ефективні при умові визначення освітньої мети, педагогічними умовами, загальною стратегією розвитку установи.

Дослідженню проблем розвитку методичної діяльності в закладах дошкільної освіти присвячено чимало наукових праць і висвітлені відомими українськими вченими, а саме:

- розроблено структурні моделі методичної компетентності та їх роль (О. Бігіч, Н. Гавриш, Т. Гущина, О. Зубков, О. Лебедєва, Т. Пономаренко та інші),
- визначено зміст і форми інновацій в організації методичної роботи (К. Бєлая, К. Крутій, Л. Поздняк та інші),
- розкрито і проаналізовано ефективність практичного досвіду організації методичної служби у закладах дошкільної освіти (Г. Васильєва, Г. Григоренко, О. Лінник, Н. Савінова, Л. Швайка та ін.).

Разом з тим, на думку С. Мітіної, В. Новіцької, П. Третьякова та ін., саме методичний супровід вихователя може бути найбільш ефективним способом збагачення професійної компетентності педагога в ситуації реформації освітньої діяльності [6; 7].

Зауважимо, що процес формування має певну послідовність, а саме: виявлення проблеми та умов її конкретного досягнення, визначення мети методичної роботи; визначення умов досягнення і чинників, здатних допомогти

реалізації цих умов; визначення системи заходів із реалізації кожного завдання через форми методичної роботи; визначення та самовизначення ролі, міста кожного члена педагогічного колективу в реалізації мети закладу; реалізація прийнятих рішень, контроль і самоконтроль реалізації рішень [А. Морозова, С.253].

Реалізація змісту організації методичної роботи закладах дошкільної освіти, який спрямований на створення відповідних умов для роботи та добором певних форм його реалізації працювали такі дослідники, як О. Василевська (37), Н. Гавриш(49), І. Жерносек(103), К. Крутій(168), О. Пометун та інші.

Залучення вихователів, які здатні впроваджувати інноваційні технології, прагнуть до набуття нових знань і вміють узагальнювати свій педагогічний досвід до дослідницької і експериментальної роботи сприяє розвитку їхньої педагогічної майстерності, особистих якостей та, як наслідок, підвищенню якості дошкільної освіти.

Оновлення методичної роботи ставить педагогічних працівників в принципово нові умови, для яких характерні відсутність жорсткої регламентації професійної діяльності, велика кількість педагогічних концепцій, педагогічних технологій, програм дошкільної освіти, зміна характеру традиційних функцій методичної діяльності від нормативно-методичної роботи.

Серед запропонованих форм і методів роботи з педагогічними кадрами закладу дошкільної освіти обрано наступні: традиційні і інноваційні.

Традиційні форм методичної роботи поділяються на масові, групові та індивідуальні форми.

- масові форми забезпечують удосконалення знань педагогів, сприяють виробленню єдиної педагогічної позиції щодо педагогічних систем, характеризуються наявністю постійного складу педагогів, певною спланованістю і періодичністю у роботі (педагогічні наради, оперативно-методичні наради, семінари, семінари-практикуми).

- групові (мобільні об'єднання педагогів за інтересами з метою створення оптимальних умов для творчих дискусій, обміну досвідом, виконання практичних завдань). До них належать творчі (динамічна) групи, методичні об'єднання,

- індивідуальні

Педагогічна рада - постійний орган управління навчальним закладом, призначений для розгляду основних питань навчально-виховної роботи. Головним завданням педагогічної ради є об'єднання зусиль педагогічного колективу закладу на піднесення рівня навчально-виховної роботи, упровадження в практику досягнень педагогічної науки й передового педагогічного досвіду.

Семінар - форма науково-методичної роботи з педагогічними кадрами, спрямована на підвищення їхньої кваліфікації в процесі обговорення проблемних питань, доповідей, виступів, відвіданих навчально-виховних заходів.

Семінар - форма методичної роботи, завданням якої є методична підготовка педагогічних кадрів; інформування вчителів з питань педагогічної теорії, досягнень сучасної науки, техніки та культури; знайомство з подальшими перспективами розвитку психолого-педагогічної науки та її практичного застосування; розширення й поглиблення знань слухачів з проблем педагогіки та психології, методики викладання предмета за фахом.

Семінари-практикуми (проводяться для більш глибокого і систематичного вивчення проблем педагогіки, психології, методики. Теоретичний матеріал підкріплюється прикладами з практики, показом окремих прийомів і способів роботи. У ході семінару, методичного об'єднання вдосконалюється професійна майстерність педагогів, у певному виді діяльності, розвивається творчість і фантазія).

педагогічний ринг, круглі столи, педагогічні ситуації. Поміж іноваційніших – ділова гра, майстер-клас, виставки-ярмарки, творчі години.

Найбільш ефективною формою методичної роботи з педагогами в процесі підготовки до педагогічної ради та розробки нових технологій у навчанні і вихованні дошкільників є інтерактивні форми. Основним напрямом інтерактивних форм є активізація педагогів, розвиток їх креативного мислення, нестандартний вихід із проблемних ситуацій.

Тож, плануючи методичну роботу з педагогами свого закладу, вихователь-методист використовує такі відомі форми роботи:

- групові (педагогічні ради, семінари, практикуми, творчі групи, робота над єдиними методичними темами, ділові ігри та ін.)
- індивідуальні (спрямовані на практичну підготовку вихователів, включають в себе наставництво, стажування, співбесіди, консультування, відвідування занять і режимних заходів, самоосвіту тощо);
- відкритий показ (проведення заняття з подальшим обговоренням побаченого як форма навчання педагогів і розповсюдження передового досвіду);
- семінар-практикум, методичне об'єднання (проводяться для більш глибокого і систематичного вивчення проблем педагогіки, психології, методики. Теоретичний матеріал підкріплюється прикладами з практики, показом окремих прийомів і способів роботи. У ході семінару, методичного об'єднання вдосконалюється професійна майстерність педагогів, у певному виді діяльності, розвивається творчість і фантазія).

Тож, вважаємо, що правильно підібрані форми організації методичної роботи в межах робочого місця сприяє розвитку педагогічного процесу та стимулює вихователів до розвитку професійної компетентності.

До річного плану роботи ЗДО обов'язково вносяться **семінари**, методичні об'єднання, семінари-практикуми, які залишаються найбільш ефективною формою підвищення кваліфікації вихователів. На початку навчального року керівник складає детальний план семінару, методичного об'єднання, який може поєднувати декілька занять. На першому занятті можна запропонувати

доповнити цей план конкретними запитаннями, на які вихователі хотіли б отримати відповідь. Семінар може бути постійно діючим і тимчасовим (наприклад: протягом навчального року організовується вивчення нової програми або технології) [метод.робота з кадрам.ЗДО].

Семінар може складатись із декількох занять, на яких поєднується обговорення питань теорії, проблем практики, ознайомлення з новою літературою і передовим досвідом. В його проведенні беруть участь вихователі та інші працівники закладу.

Семінар-практикум передбачає виконання практичних завдань, спостереження за роботою колег із подальшим обговоренням. У ході семінару-практикуму передбачається можливість обговорення різноманітних точок зору, дискусії, створення проблемних ситуацій, які дозволяють наприкінці роботи виробити єдину позицію щодо розглянутого питання.

Дискусія – це розгляд, дослідження, обговорення проблемного питання. Кожен має висловити свою думку, вчитися відстоювати її, довести свою точку зору.

Отже, зміст методичної роботи з вихователями, з одного боку, спрямований на створення відповідних умов для роботи, з другого, формується відповідно до особливостей, потенціалу та якості роботи кожного дошкільного закладу та педагогічного колективу вихователів.

Конкретизуємо визначені показники оцінювання вихователів закладів дошкільної освіти. Зазначено, що професійна компетентність вихователя формується емпіричним шляхом або у процесі цілеспрямованого навчання, де особистість поступово оволодіває фаховими компетенціями [Г. Беленька].

Компонентами професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти науковці визначають мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний [Ю. Присяжнюк]. Зазначені компоненти знаходяться в системній взаємодії та взаємозв'язках.

Мотиваційний компонент є необхідним для розвитку професійної компетентності вихователя та визначається наявністю інтересу і позитивного ставлення до професійного розвитку задля виконання поставлених цілей щодо особистісного зростання дітей.

Когнітивний компонент визначає у вихователя дошкільного закладу рівень базових та професійних знань, що складають основу розвитку професійної компетентності (знання в галузі дошкільної педагогіки, психології, зміст дошкільної освіти (програмне та програмно-методичне забезпечення).

Діяльнісний компонент передбачає реальну та практичну готовність вихователя до вирішення різних психолого-педагогічних завдань, використовуючи знання та вміння. На нашу думку слід доповнити діяльнісну основу компетентності та розглянути їх декілька інакше. Ми вважаємо, що головним у діяльнісній структурі є мотивація особистості, яка спонукає та спрямовує її. Тобто ми вважаємо, що діяльнісна основа компетентності складається з таких дій особистості, як: когнітивних, емоційно-оціночних, мотиваційних, вольових та операційних. До емоційно-оціночних дій ми відносимо – наявність у особистості певного емоційного стану (настрою), до мотиваційних дій – потреби, стимул, цінності, ставлення, бажання, установки; до операційних – власне реалізація дії.

Таким чином, завдяки спрямованості особистості (бажань, інтересів, схильностей, ідеалів, індивідуальної картини світу, переконань) на основі вищевказаного підґрунтя, здобутих знань, розвинутих умінь та навичок - особою набувається соціальний та професійний досвід та формується її компетентність.

Рефлексивний компонент регулює професійну діяльність вихователя на основі самооцінки, передбачає та прогнозує стратегічну поведінку, виходячи з конкретного педагогічного чи психологічного завдання, сприяє активації набутого професійного досвіду та умінь, захищає від професійного вигорання.

Основне завдання методичної роботи – наявність знань, вмінь та набуття практичного досвіду, необхідного для ведення навчально-виховного процесу. Тому її слід розглядати як систему, яка має свою структуру, компоненти, зовнішні та внутрішні зв'язки.

Сучасні підходи до проектування й **організації методичної роботи** **основані** на усвідомленні її цілей як розвитку особистості педагога у всій повноті та цілісності особистісних і професійних якостей. Зважаючи на це, вихователю дошкільного навчального закладу необхідно обрати і вибудувати власний світ цінностей, оволодіти способами творчого вирішення особистих професійно-методичних проблем.

Методична компетентність вважається однією з важливих складових професійної компетентності вихователя дошкільного закладу. Спраючись на педагогічні та наукові джерела, дане поняття трактується по-різному, а саме:

- спільна характеристика професійної та методичної зрілості діяльності вихователя, що виконується в межах його посадових обов'язків і відповідає визначенням нормам [О. Корнєєва, с.21];

- об'єднана особистісна якість, що спонукає вихователя дошкільного закладу накопичувати методичні знання, уміння й досвід, реалізуючи на практиці психолого-педагогічні завдання розвитку та виховання дошкільників [М. Скрипник, Л. Мінда, с.84-88];

- є плідним професійним досвідом, що поєднує різні методи педагогічної діяльності на основі наявних системних знань, умінь, навичок фахівця в галузі методики [Т. Гущина, с.252].

Визначаємо методичну компетентність, як головну складову педагогічної компетентності, що забезпечує здатність розпізнавати й вирішувати методичні завдання, які виникають у ході педагогічної діяльності вихователів. Її **структуру визначає** методична культура, методичне мислення, методична творчість, культура і його мобільність.

Отже, забезпечення умов активізації розвитку та саморозвитку вихователя дошкільного навчального закладу до методичної діяльності з врахуванням мотиваційної складової цього процесу сприятиме розвитку професійно-методичної компетентності педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів.

Сучасні підходи до проектування й організації методичної діяльності ґрунтуються на усвідомленні її цілей як розвитку особистості педагога у всій повноті та цілісності особистісних і професійних якостей. Зважаючи на це, вихователю дошкільного навчального закладу необхідно обрати і вибудувати власний світ цінностей, оволодіти способами творчого вирішення особистих професійно-методичних проблем.

При цьому саморозвиток вихователя дошкільного навчального закладу повинен відбуватися «з випередженням соціального виклику, лише тоді він виступає енергетичним джерелом оновлення професійної освіти і як системи, і як процесу, і як результату[ ]

Розвиток професійно-методичної компетентності відбувається у спільній взаємодії всіх учасників освітнього процесу та внутрішньосадової методичної роботи. Наразі, де вихователь-методист впливає на рівень сформованості професійно-методичної компетентності кожного вихователя, здійснює методичну підтримку, впроваджуючи оновлений зміст освіти, використовує активні методи та форми методичної роботи. Вихователі між собою впливають на професійно-методичну компетентність один одного. Адміністрація закладу дошкільної освіти та інші управлінські установи здійснюють моніторинг якості освіти, координують спільну діяльність методиста і вихователів, організовують підвищення кваліфікації та інші заходи надбання професійно-методичної компетентності вихователів закладу дошкільної освіти.

Розвиток професійної компетентності вихователів залежить від вимог до їх методичної діяльності у навчальному закладі та від середовища, в якому працює і функціонує вихователь дошкільного навчального закладу. У даному

контексті навчальний заклад виступає як складна та багаторівнева просторова організація, яка відтворює рівень інноваційного інформаційно-професійного середовища. У такому середовищі складається система умов організації методичної діяльності вихователів дошкільних навчальних закладів, які спрямовуються на потребу у підвищенні рівня методичної компетентності педагогів.

Методичне забезпечення педагогічного процесу сприяє розвитку методичної компетентності вихователів їх якісної педагогічної діяльності.

Професійна компетенція вихователя яка включає й методичну компетенцію, слугує вагомою передумовою успішного оволодіння знаннями, вміннями та навичками вихователів.

Сьогодні до дошкільного закладу приходять діти, які живуть в інформаційному суспільстві, у цифровому середовищі, і щоб скористатися його перевагами, вихователям необхідно переосмислити самоцінність знань і самодіяльність вихователя як джерела інформації.

Розвиток професійно-методичних компетентностей вимагає від вихователя застосування методів, які передбачають активну діяльність дошкільників.

Завдання дошкільної освіти висувають вимоги до модернізації якості методичної роботи в закладах дошкільної освіти, її змісту і способів організації. Проте не завжди методична робота в закладах дошкільної освіти є ефективною та відповідає сучасним вимогам до розвитку професійної компетентності вихователів. Для того, щоб вихователь ЗДО став активним суб'єктом удосконалення своєї особистості, необхідно комплексно підходити до організації методичної роботи. Завдяки активній участі в методичній роботі вихователь може набути і закріпити за собою певний статус, удосконалюючи освітній процес, широко використовуючи інновації, сприяючи підвищенню якості освіти відповідно до державних стандартів дошкільної освіти України [І.Кіндрат, с. 41]

Відтак актуальною є проблема підвищення професійної компетентності педагогів, що **«розв'язується, передусім, через методичну роботу з педагогічним колективом»** [Жерносек І.]. Роль дієвої й ефективної методичної роботи значно зростає у зв'язку з необхідністю раціонально й ефективно застосовувати нові методи та форми навчання, використовуючи оновлені педагогічні технології в процесі робочого місця.

Удосконалення рівня професійної компетентності – один із основних напрямків реформування системи освіти. Про це свідчать головні нормативно-правові документи міністерства освіти України, а саме що «педагогічні та науково-педагогічні працівники зобов'язані постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру[24]

Стимулювання цілеспрямованого безперервного підвищення рівня професійної компетентності вихователів закладу дошкільної освіти, росту їх професійної майстерності, розвитку творчої ініціативи, підвищення престижу і авторитету, забезпечення ефективності навчально-виховного процесу сприяє атестація, яка проводиться відповідно до Закону України «Про освіту» та Типового положення про атестацію педагогічних працівників. Підвищення кваліфікації – це процес, який завбачує сохрannість придбаної кваліфікації, у зв'язку зі змінними обставинами, доведений до рівня, який відповідає діяльності закладу.

Системність і комплектність підвищення кваліфікації забезпечується структурою її організації, яка відображається у відповідному плані роботи дошкільного закладу. Педагогічні працівники проходять курси підвищення кваліфікації та підлягають атестації відповідно до чинного Положення про атестацію педагогічних працівників. Таким чином, простежується поступове підвищення вихователів закладу дошкільної освіти.

Основним напрямком удосконалення рівня професійної компетентності вихователів закладу дошкільної освіти є професійне самовдосконалення шляхом цілеспрямованої самоосвітньої діяльності.

Педагогічна майстерність - це комплекс властивостей особистості, який забезпечує високий рівень самоорганізації професійної педагогічної діяльності на рефлексивній основі (за І Зязюном)

На основі теоретичних положень, думок, суджень науковців щодо організованої методичної роботи з вихователями в закладі дошкільної освіти можна визначити критерії розвитку професійно-методичної компетентності вихователів [27, с.422]:

1) свідчення професіоналізму – оволодіння професійною діяльністю, обізнаність із державними документами в галузі дошкільної освіти, з програмно-методичним забезпеченням закладу дошкільної освіти, педагогічні вміння вихователів, особистісне ставлення до роботи;

2) методична грамотність щодо методики роботи; співучасть з роботою методиста закладу дошкільної освіти; співпраця з методичною роботою; іноваційна діяльність вихователя;

3) оцінно-рефлексивний критерій: самоосвіта; взаємооцінка методичної роботи, самооцінка методичної роботи

1. Психолого-педагогічні уміння вихователя

Психолого-педагогічні вміння є найбільш узагальненими. Вони стосуються всієї педагогічної діяльності вихователя, забезпечуючи виконання всіх трудових функцій. Це вміння **аналітичні, проєктивні, конструктивні, організаційні, комунікативні**; уміння, необхідні для здійснення контролю за перебігом навчально-виховного процесу та його регулювання; уміння оцінювати отримані результати і визначати нові педагогічні завдання.

До аналітичних слід віднести уміння:

- спостерігати, аналізувати й оцінювати рівень розвитку, вихованості та навченості кожної дитини;
- аналізувати конкретні педагогічні ситуації, оцінювати їх і враховувати в організації активного педагогічного впливу;

- аналізувати й оцінювати педагогічні явища, причини, умови і характер їх виникнення та розвитку (наприклад, виявлення негативних проявів у дітей, таких, як агресія, примхливість, упертість, недисциплінованість, надмірна збудливість);

- аналізувати діяльність своїх колег, помічаючи позитивні й негативні моменти в їх роботі;

- аналізувати свою власну педагогічну діяльність, виділяючи найбільш ефективні методи і прийоми в роботі, недоліки, промахи, помилки з метою їх усунення та покращання якості навчально-виховного процесу;

- аналізувати отримані результати в зіставленні з вихідними даними і поставленими педагогічними завданнями;

- аналізувати природу досягнень і недоліків у професійній діяльності, співвідносити свій досвід з педагогічною теорією;

- на основі аналізу досягнутих результатів і з урахуванням сучасних вимог обґрунтовувати нові педагогічні завдання.

Проективні вміння охоплюють:

- уміння проектувати результати педагогічних впливів та шляхи їх здійснення;

- уміння проектувати розвиток особистості кожної дитини й колективу в цілому;

- уміння прогнозувати результати навчання і виховання, можливі труднощі в навчанні й вихованні окремих дітей;

- уміння виділяти й конкретизувати педагогічні завдання, визначати умови їх розв'язання, планувати свою роботу, пов'язану з керівництвом різними видами діяльності;

- уміння обґрунтовано вибирати найбільш ефективні засоби, методи й організаційні форми навчально-виховної роботи, орієнтуючись на особистість дитини, її можливості, бажання, потреби.

Коло конструктивних умінь охоплює вміння:

- аналізувати і вибирати навчально-виховний матеріал відповідно до мети навчання і виховання, ураховуючи рівень навченості й вихованості дітей;
- здійснювати дидактичну переробку матеріалу, адаптуючи його до рівня розвитку вихованців;
- ділити кожну дію на окремі операції, обґрунтовуючи значення кожної;
- найбільш раціонально розташовувати дітей під час певного виду діяльності;
- розподіляти обов'язки під час спільної діяльності, ураховуючи психологічні особливості, рівень розвитку та наявні вміння дошкільників;
- визначати логічну структуру організації занять й інших режимних моментів.

До організаційних умінь належать такі:

- уміння керувати поведінкою й активністю дітей, зацікавлювати й залучати вихованців до ігор, занять, трудових доручень, ураховуючи їх бажання;
- уміння об'єднувати дітей у групи, ураховуючи їх симпатії, інтереси, рівень розвитку, індивідуальні особливості;
- уміння швидко й компетентно розв'язувати педагогічні задачі, вибираючи найбільш ефективні засоби педагогічного впливу;
- уміння застосовувати педагогічно доцільний різновид вимог, варіювати їх залежно від віку, індивідуальних особливостей дітей та конкретних педагогічних умов;
- уміння чітко, доступно, лаконічно пояснювати дітям завдання, правила, вимоги.

Комунікативні вміння також характеризуються неоднорідністю. Серед них необхідно виділити такі:

- уміння враховувати під час спілкування вікові особливості дітей;
- уміння ураховувати індивідуальні особливості, зокрема вид репрезентативної системи - основного каналу світосприйняття людини;

- уміння помічати, правильно розуміти невербальні сигнали співрозмовника і самому доречно користуватися ними;
- уміння доцільно поєднувати вербальні й невербальні засоби спілкування, дотримуючись їх конгруентності (співпадіння того, що розповідається людиною (вербально) з тим, про що «говорить» мова її тіла (невербально));
- уміння врахувати емоційний стан співрозмовника, обставини, у яких відбувається спілкування;
- уміння встановлювати педагогічно доцільні взаєностосунки з дітьми, їх батьками й колегами;
- уміння знаходити контакт і правильний тон у спілкуванні з різними людьми в різноманітних обставинах;
- уміння володіти фасцинацією й атракцією (фасцинація - словесний вплив на людей, за якого досягається мінімізація втрати інформації; атракція - візуально фіксоване емоційне ставлення людини до кого-небудь або чого-небудь як прояв до нього симпатії чи готовності спілкуватися).

Уміння, необхідні для здійснення контролю за перебігом навчально-виховного процесу та його регулювання:

- бачити одночасно всіх дітей;
- визначати за зовнішніми ознаками і вчинками вихованців зміни їх психологічного настрою, розуміти і пояснювати поведінку дітей у конкретних життєвих ситуаціях;
- своєчасно і розумно змінювати педагогічні завдання з урахуванням відповідних реакцій дітей на педагогічні впливи і конкретних умов;
- під час виконання дітьми завдань давати їм необхідні додаткові вказівки і пояснення, уносити корективи в їхні дії;
- регулювати взаємовідносини між дітьми, розбиратися в конфліктах і усувати їх;

- ускладнювати вимоги і стимулювати хід діяльності, ураховуючи успіхи і досягнення вихованців.

Уміння оцінювати отримані результати і визначати нові педагогічні завдання:

- аналізувати отримані результати, порівнюючи їх з вихідними даними і поставленими педагогічними завданнями;
- визначати ефективність застосовуваних прийомів, методів, засобів навчально-виховної роботи;
- аналізувати природу досягнень і недоліків у професійній педагогічній діяльності;
- співвідносити свій досвід з педагогічною теорією;
- на основі аналізу досягнутих результатів висувати і обґрунтовувати

2. Фахово-методичні, спеціальні і творчі уміння вихователя

Фахово-методичні вміння - це специфічні вміння, пов'язані з організацією конкретної діяльності, якій навчають дошкільнят. Цими вміннями майбутні вихователі оволодівають під час вивчення фахових методик, дошкільної педагогіки, дисциплін інформаційного циклу.

Під час вивчення методики розвитку мови майбутній вихователь повинен оволодіти вмінням навчити дітей чітко вимовляти звуки, диференціювати їх, здійснювати звуковий аналіз слів, орієнтуватися в системі приголосних і голосних звуків, складати різні види розповіді - за картиною, іграшками та ін., виразно читати вірш напам'ять, слухати літературні твори, відповідати на запитання за їх змістом, переказувати казку, оповідання, у власному мовленні правильно використовувати частини мови, спілкуватися з дорослими, однолітками відповідно до вимог етикету та вікових можливостей.

3. Комунікативні вміння вихователя

Комунікативні вміння – це здатність реалізувати комунікативну діяльність вчителя на основі знань про спілкування. Вони необхідні педагогу для організації спілкування, тому що він може опинитися в ситуації

непідготовленого спілкування, коли необхідно оперативно вирішувати комунікативну проблему або ситуацію. При цьому велику роль відіграє педагогічна культура вчителя, його ерудиція, професійне мислення, мовленнєва культура, комунікабельність.

Володіння комунікативними вміннями розкріпачує вчителя, надає можливість вільно реалізувати свої сили і здібності у життєвих ситуаціях, працювати впевнено в умовах співпраці з учнями, наприклад:

- уміння планувати спілкування;
- уміння визначати стратегію поведінки в певній ситуації;
- уміння входити (виходити) в ситуацію;
- уміння швидко й правильно орієнтуватися в ситуації;
- уміння орієнтуватися в комунікантах;
- уміння враховувати індивідуальні та вікові особливості комунікантів;
- уміння відчувати і підтримувати зворотній зв'язок;
- уміння чітко й емоційно відкрито висловлювати свої думки до певної ситуації;
- уміння використовувати вербальні засоби комунікації;
- уміння використовувати невербальні засоби комунікації (жести, міміку, пантоміміку);
- уміння використовувати паралінгвістичну систему знаків у комунікативній ситуації (голос, тональність);
- уміння використовувати екстралінгвістичну систему знаків у комунікативній ситуації (темп мовлення, паузи, логічний наголос);
- уміння орієнтуватися в нестандартних ситуаціях;
- уміння діяти в конфліктних ситуаціях;
- уміння керувати своєю поведінкою;
- уміння аналізувати ситуації

Методичний супровід здійснюється через:

1. Консультування, допомога творчим групам, педради (зазначений напрямок передбачає передачу інформації), розділити на пасивні (анкетування, виступи на педраді, ознайомлення з друкованими виданнями тощо) та активні (тренінги, дискусії).

2. Формування організаційно-методичних умов для залучання педагогів до різних заходів (курси, конференції, круглі столи, майстер-класи).

Ефективність методичного супроводу буде ефективною за такими умовами:

- Співучасті вихователів закладу в організації методичній роботі, що скеровує його на професійний та духовний розвиток;
- Вивчення особистості вихователя в різних її аспектах, створення ситуацій, спрямованих на розвиток його потенціалу;
- Вдосконалення психологічних і матеріальних механізмів управління освітнім процесом, орієнтованих на підвищення мотивації до професійного зростання.

Впровадження методичного супроводу з педагогами закладу дошкільної освіти забезпечує їх соціалізацію та адаптацію, допомагає позбавлятися від застарілих поглядів, сприяє гуманої адаптації до сучасних змін в суспільстві.

Отже, головним в методичному супроводі є надання дієвої, реальної та практичної допомоги вихователям закладу дошкільної освіти, яка представлена як комплекс практичних заходів, що ґрунтується на наукових досягненнях та передовому досвіді. **Методичний супровід спрямований** на всебічний розвиток професійної майстерності і компетентності педагога, реалізацію творчого потенціалу кожного вихователя окремо і всього колективу освітнього закладу. **В кінцевому підсумку** це призведе до росту рівня вихованості, освіченості і культурного розвитку вихованців закладу дошкільної освіти.

Виходячи з отриманих даних були поставлені наступні завдання:

- сприяти формуванню мотиваційно-ціннісного та емоційного ставлення вихователів при перегляді та аналізі педагогічної діяльності;

- створити умови для підвищення професійної компетентності вихователів, використовуючи методичний супровід;
- надати допомогу в активації діяльнісної компетентності вихователя.

Рішення поставлених завдань повинно привести до досягнення спільної мети методичного супроводу: удосконалювати теоретичний рівень професійної компетентності і підвищувати практичний рівень професійної компетентності вихователів ЗДО, спрямований як на вихователів, так і вихованців ЗДО.

Отже, методична компетентність вихователів дошкільних навчальних закладів визначається як здатність ефективно організовувати навчально-виховний процес, що ґрунтується на системі розвинених психолого-педагогічних, фахових, методичних знань і вмінь, а також досвіді їх використання в процесі професійно-педагогічної діяльності у дошкільному навчальному закладі. Тому, **методичний супровід вихователів** закладів дошкільної освіти сприяє розвитку методичної компетентності вихователів – це комплекс взаємопов'язаних цілеспрямованих дій, заходів, які спрямовані для надання всебічної допомоги вихователям дошкільних навчальних закладів у вирішенні методичних ускладнень і сприяють розвитку його професійної компетентності та самовизначенню протягом його педагогічної діяльності.

Тому необхідно створити такі педагогічні умови, які .....

На основі вивчених та проаналізованих теоретичних засад методичного супроводу вихователів дошкільних закладів вважаємо, що :

1. Систематичне здійснення методичного супроводу розвитку професійної компетентності вихователів.
2. Використання сучасних ефективних форм, методів, прийомів методичного супроводу
3. Індивідуально-диференційований характер методичного супроводу розвитку професійної компетентності кожного вихователя, урахування його індивідуальних здібностей, запитів і потреб.

4. Перетворення методичного кабінету ЗДО на осередок навчально-методичного забезпечення розвитку професійної компетентності вихователів дошкільного закладу.

5. Орієнтація методичного супроводу на підвищення мотивації , мобілізація вихователя на зростання професійної компетентності та впровадження новітніх технологій.

Висновок до розділу I

Завдання дошкільної освіти висувають вимоги до модернізації якості методичної роботи в закладах дошкільної освіти, її змісту і способів організації. Отже, аналіз наукової та педагогічної літератури дозволяє зробити висновок, що методична робота - це систематична колективна та індивідуальна, теоретична та практична діяльність педагога, спрямована на вдосконалення професіоналізму і майстерності. Її мета полягає в тому, щоб підвищити ефективність навчально-виховного процесу. Методична робота є одним із засобів керування названим процесом» [Н Дудніченко, С.9,].

Методична робота в закладі дошкільної освіти – це цілісна система взаємозалежних дій і заходів, спрямованих на всебічне підвищення кваліфікації та професійної майстерності кожного вихователя, на розвиток і вдосконаленню творчого потенціалу педагогічного колективу закладу дошкільної освіти в цілому, а в кінцевому результаті на вдосконалювання навчально-виховного процесу, досягнень оптимального рівня виховання й розвитку вихованців.

Головним завданням організації методичної роботи в закладі дошкільної освіти є: підвищення професійного рівня вихователів, удосконалення методів і форм взаємодії з дітьми, заснованих на гуманізації та демократизації; удосконалення вмінь та навичок вихователів щодо організації творчої, дослідницької, самостійної діяльності дітей, формування самовдосконалення та самоаналізу, залучення вихователів до дослідницької діяльності на основі інноваційних методик.

Проблема оновлення змісту перепідготовки вихователя закладу дошкільної освіти на принципах системного, компетентнісного підходів передбачає істотні зміни форм, методів і засобів навчально-педагогічних діяльності педагогів.

Модернізація змісту освітніх програм сприяє впровадженню методичного супроводу з вихователями дошкільного закладу для розвитку професійної компетентності, сприяє набуттю конкурентноздатності та мобільності.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в здійсненні методичного супроводу, спрямованому на розвиток професійної компетентності вихователів.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВПЛИВУ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ НА РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

2.1. Особливості розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти

Експериментальне дослідження було здійснено на базі двох дошкільних закладів: Комунального дошкільного навчального закладу комбінованого типу «Ясла-садок № 46 «Казка» Маріупольської міської ради Донецької області (експериментальна група, ЕГ) та Комунального дошкільного навчального закладу комбінованого типу «Ясла-садок № 56 «Світлячок» Маріупольської міської ради Донецької області (контрольна група, КГ). Учасниками дослідження були вихователі зазначених дошкільних закладів – усього 40 осіб, склад кожної групи – 20 осіб.

Мета констатуючого експерименту: визначення початкового рівня професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.

Завдання констатуючого експерименту:

1. Визначити критерії, показники й рівні (високий, середній, низький) професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.
2. Розробити діагностичну методику для виявлення рівнів професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.
3. Провести експериментальне дослідження і визначити рівні розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти на початку експерименту.

Методи дослідження: опитування, тестування, анкетування, самооцінка-експертна оцінка.

Попередній теоретичний аналіз наукової, педагогічної, психологічної літератури та нормативно-правової бази методичного супроводу професійного розвитку вихователів закладів дошкільної освіти дозволив визначити критеріальний апарат дослідження.

Зазначено, що професійна компетентність вихователя формується емпіричним шляхом або у процесі цілеспрямованого навчання, де особистість поступово оволодіває фаховими компетенціями [Г.Беленька] Компонентами професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти науковці визначають мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний [Ю

Присяжнюк]. Зазначені компоненти знаходяться в системній взаємодії та взаємозв'язках, зокрема[58]

Мотиваційний компонент є необхідним для розвитку професійної компетентності вихователя та визначається наявністю інтересу і позитивного ставлення до професійного розвитку задля виконання поставлених цілей щодо особистісного зростання дітей.

Когнітивний компонент визначає у вихователя дошкільного закладу рівень базових та професійних знань, що складають основу розвитку професійної компетентності (знання в галузі дошкільної педагогіки, психології, зміст дошкільної освіти (програмне та програмно-методичне забезпечення).

Діяльнісний компонент передбачає реальну та практичну готовність вихователя до вирішення різних психолого-педагогічних завдань, використовуючи знання та вміння.

Рефлексивний компонент регулює професійну діяльність вихователя на основі самооцінки, передбачає та прогнозує стратегічну поведінку, виходячи з конкретного педагогічного чи психологічного завдання, сприяє активації набутого професійного досвіду та умінь, захищає від професійного вигорання.

Урахування таких підходів вплинуло на визначення нами основних критеріїв (ознак, мірил оцінки будь-якого явища) та показників оцінювання в дослідженні (див. табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Критерії та показники оцінювання розвитку професійної компетентності вихователів закладу дошкільної освіти

Критерії	Показники
Мотиваційний	-мотиваційна спрямованість на розвиток професійної компетентності
Когнітивний	-обізнаність із нормативними та інструктивно-методичними документами в галузі дошкільної освіти, рівень фахових психолого-педагогічних та базових знань

	із питань дошкільної освіти; -володіння знаннями в межах
Діяльнісний	-володіння педагогічною діяльністю (практична готовність вихователя до вирішення психолого-педагогічних завдань, використовуючи фахові знання та вміння) -володіння вміннями в межах іновацій
Рефлексивний	-самоаналіз -самооцінка

За означеними критеріями та показниками було визначено три рівні професійної компетентності вихователів, а саме: високий (педагоги-«майстри»), середній (педагоги-«пошуківці») і низький (педагоги-«початківці») (за О. Корнєєвою, К. Крутій)

Високий рівень («педагоги-майстри») професійної компетентності характеризувався вмотивованістю, цілеспрямованістю педагогічних дій вихователів, їх високою якістю. Вони достатньо обізнані з державними документами та програмно-методичним забезпеченням дошкільної освіти; мають високий рівень фахових психолого-педагогічних, базових знань із питань дошкільної освіти в цілому та в межах зокрема. Систематично підвищують свій професійний рівень самоосвіти. Володіють всіма необхідними вміннями педагогічної діяльності та самоаналізу. Для них притаманна адекватна, дещо завищена самооцінка.

Середній рівень («педагоги-пошуківці») професійної компетентності характерний для вихователів, які старанно виконують свою професійну діяльність, мають здатність організовувати дітей, проводити заняття та інші види роботи з дітьми відповідно до фахових методик. Ознайомлені з державними нормативними документами й окремими програмами в галузі дошкільної освіти, мають середній рівень фахових психолого-педагогічних,

базових знань із питань дошкільної освіти в цілому та в межах професійної компетентності.. Мотивація до розвитку професійної компетентності знаходиться на середньому рівні, підвищують її нерегулярно за настановами керівництва ЗДО. Самооцінка якості професійної діяльності занижена.

Низький рівень («педагоги-початківці») професійної компетентності вихователів вирізняється недосконалими навичками і вміннями педагогічної діяльності з дітьми; вони потребують постійної методичної допомоги вихователя-методиста ЗДО; поверхнево обізнані з державними нормативними документами та програмно-методичними матеріалами в галузі дошкільної освіти. Спостерігається відсутність мотивації до підвищення професійної компетентності, чим пояснюється відсутність достатніх фахових знань. Вихователі цього рівня характеризуються відсутністю творчої ініціативи в роботі. Приділяють мало уваги самоосвіті, їх самооцінка і взаємооцінка неадекватні.

Із метою виявлення рівнів професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти було розроблено діагностичну методику із завданнями відповідно до визначених критеріїв і показників. Діагностичний інструментарій розроблено з використанням доробок: [О. Мармази, М. Радіонової, О. Стаєнної] адаптованих і частково змінених відповідно до мети та завдань нашого експериментального дослідження.

Оцінювання відбулося за 3-рівневою системою. Відповідно до кількості набраних вихователем балів визначався рівень його професійної компетентності за обраним критерієм та показником: високий, середній чи низький.

Опис діагностичної методики

Розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти ми вивчатимемо на основі одної методичної теми, що є завданням педколективу експериментального ЗДО на поточний навчальний рік -

«Формування інноваційної культури педагога як важливого чинника забезпечення якісної освіти».

Критерій: мотиваційний

Показник: мотиваційна спрямованість (наявність інтересу та позитивного ставлення) на розвиток професійної компетентності.

Завдання 1. Діагностична методика «Я – Інший – Кар'єра – Справа»[Радіонова, с 115, 139]

Мета: визначення мотиваційної спрямованості вихователів.

Процедура виконання: Експериментатор пропонує учасникам прослухати питання та обрати свій варіант відповіді від 0 (за варіант А — байдужий) до 3х балів (за Г - найбільш значущий варіант). Не можна ставити однакові бали в одному рядку.

1. Мені подобається:

А - мати багато вільного часу

Б - досягти успіху в усіх справах

В - робити подарунки своїм друзям

Г - знаходити оригінальне рішення складного завдання.

2. Мій девіз:

А - «Робота не вовк, в ліс не втече»

Б - «Хочеш жити - вмій викручуватися»

В - «Що віддав, то твоє»

Г - «Хороший майстер і хороший продавець ніколи не будуть голодувати».

3. Краща робота для мене — та, яка:

А - не заважає мені жити своїм життям

Б - дає можливість швидкого кар'єрного зростання

В - потрібна людям

Г - цікава.

4. Щастя для мене - це:

А - можливість жити собі на втіху

Б - висока посада і гарна зарплата

В - благополуччя моїх друзів і близьких

Г - можливість займатися улюбленою працею.

Система оцінювання: сума балів підраховується за кожною літерою та визначається ступінь прояву кожної спрямованості:

9-12 балів - яскраво виражена мотиваційна спрямованість особистості на розвиток професійної компетентності;

5-8 - помірно виражена;

0-4 - мотиваційна спрямованість не виражена.

Критерій: когнітивний

Показники: обізнаність із нормативними та інструктивно- методичними документами в галузі дошкільної освіти, рівень фахових психолого-педагогічних та базових знань із питань дошкільної освіти; володіння знаннями в межах іноваційної діяльності («Формування інноваційної культури педагога як важливого чинника забезпечення якісної освіти»).

Завдання 2. Анкета «Рівень фахових та базових знань для реалізації педагогічної діяльності та впровадження інновацій» (за О. Мармазою).

Мета: вивчення рівня фахових та базових знань для реалізації педагогічної діяльності та впровадження інновацій, - у тому числі, з мотивації.

Процедура виконання: вихователям пропонується відповісти на запитання анкети «Рівень фахових та базових знань для реалізації педагогічної діяльності та впровадження інновацій»:

1. Визначіть нововведення, запропоновані новою редакцією БКДО.
2. Якою освітньою програмою Ви користуєтеся в організації освітнього процесу своєї групи? Визначіть її особливості.
3. Що таке інновація?
4. Як класифікують інновації?
5. Перелічіть інновації у використанні ІКТ в освітньому процесі ЗДО.

Система оцінювання:

Відповідно від кількості запитань визначалася мінімальна та максимальна оцінки: не володіє – 0 балів; володіє частково – 1 бал; повністю володіє – 2 бали.

Високий рівень — 8-10 балів.

Середній рівень — 4-7 балів.

Низький рівень — 1-3 бали.

Критерій: діяльнісний

Показники: володіння педагогічною діяльністю (практична готовність вихователя до вирішення психолого-педагогічних завдань, використовуючи фахові знання та вміння); володіння педагогічними вміннями в межах активної участі **Завдання 3**. Оцінка професійної діяльності вихователя (за О. Стаєнною [ж.Вих-мет, №4-2020, С.13-15; №8 – 2020, С.34]

Мета: визначення ступеню володіння вихователем педагогічною діяльністю, у тому числі - володіння педагогічними вміннями в межах самоосвіти, діяльності.

Процедура виконання: Кожному вихователю пропонується бланк «Аналіз рівня професійної компетентності вихователя» (*Додаток*) у якому необхідно вписати у графу «Самооцінка» бал, який відповідає його володінню тою чи тою педагогічною діяльністю (від зазначеної в колонці «Максимально можлива кількість балів» до 0):

0 — показник відсутній;

1 — критичний рівень: потрібна постійна допомога;

2 — низький рівень: є значні недоліки, потрібна допомога;

3 — середній рівень: є недоліки, інколи потребує допомоги;

4 — достатній рівень: є незначні недоліки;

5 — високий рівень: може поділитися досвідом.

Потім в цей бланк виставляє експертні оцінки педагогічної діяльності вихователя вихователь-методист ЗДО. Підраховується середнє значення, що і є реальною оцінкою.

Система оцінювання:

95—70 балів — високий;
 69—40 балів — середній;
 менше 40 балів — низький.

Критерій: рефлексивний

Показники: самоаналіз, самооцінка

Завдання 4. Оцінка професійної діяльності вихователя (за О. Стаєнною[ж. «Вихователь-методист», №4 2020, с.13-15, №8 2020. С.34]).

Мета: визначення ступеню володіння вихователем самоаналізом та самооцінкою.

Процедура виконання: Кожному вихователю пропонується бланк «Аналіз рівня професійної компетентності вихователя» (*Додаток*)у якому необхідно вписати у графу «Самооцінка» бал, який відповідає його володінню тою чи тою педагогічною діяльністю (від зазначеної в колонці «Максимально можлива кількість балів» до 0):

- 0 — показник відсутній;
- 1 — критичний рівень: потрібна постійна допомога;
- 2 — низький рівень: є значні недоліки, потрібна допомога;
- 3 — середній рівень: є недоліки, інколи потребує допомоги;
- 4 — достатній рівень: є незначні недоліки;
- 5 — високий рівень: може поділитися досвідом.

Потім в цей бланк виставляє експертні оцінки педагогічної діяльності вихователя вихователь-методист ЗДО. Підраховується різниця в оцінюванні.

Система оцінювання:

Високий рівень - співпадіння власної оцінки вихователя з оцінкою експерта (у межах одного рівня).

Середній рівень - незначне відхилення від експертної оцінки (у межах граничних показників одного рівня).

Низький рівень - значне відхилення від експертної оцінки (за межами рівня експерта).

Діагностування рівнів професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти за визначеними критеріями й показниками на початковому етапі дослідження дало змогу отримати такі кількісні результати (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Рівні професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти
ЕГ та КГ на початку експерименту**

Групи	Рівні	Критерії (вихователів)				Σ, %
		1	2	3	4	
ЕГ	Високий	2	1	4	5	15
	Середній	8	10	12	8	48
	Низький	10	9	4	7	37
КГ	Високий	3	1	4	4	15
	Середній	9	12	14	9	55
	Низький	8	7	2	7	30

Умовні скорочення:

ЕГ — експериментальна група

КГ — контрольна група

Критерії:

1 - мотиваційний

2 - когнітивний

3 - діяльнісний

4 - рефлексивний

Отримані результати констатуючого експерименту свідчать про те, що показники професійної компетентності вихователів експериментальної та контрольної груп знаходяться переважно на середньому та низькому рівнях, та є ідентичними. Зокрема, найменша кількість вихователів із високим рівнем

виявлена за когнітивним критерієм — по 1 особі в ЕГ та КГ. Тобто, вихователі погано обізнані з нормативними та інструктивно- методичними документами в галузі дошкільної освіти, погано знають методики роботи з дітьми своїх груп, а особливі труднощі мали з питань упровадження інновацій - особливо за «Формування інноваційної культури педагога як важливого чинника забезпечення якісної освіти». Це пояснювалося ними відсутністю методичної роботи у ЗДО з причин відсутності штатного вихователя-методиста.

Також незначним відзначено рівень мотивації до розвитку професійної компетентності (вихователів із високим рівнем в ЕГ - 2 особи, у КГ - 3 особи; решта вихователів розподілені приблизно однаково по середньому та низькому рівнях). Пояснювали вони це тим, що «немає часу» або «немає потреби».

Кращі результати показали вихователі обох груп за діяльнісним та рефлексивним критеріями: респондентів із високим рівнем діяльнісного критерію ЕГ та КГ - по 4 особи; а респондентів із високим рівнем рефлексивного критерію ЕГ - 5 осіб, КГ - 4 особи (хоча і низького рівня мало — по 7 осіб). Це свідчить про те, що з усіх критеріїв професійної компетентності вихователі найкраще володіють діяльнісним, а самооцінюють себе іноді завищено.

На підставі зазначеного вважаємо, що методичний супровід розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти слід спрямувати на підвищення їхніх знань (когнітивного критерію), у тому числі, у межах інноваційної культури, та мотивації до фахового зростання.

2.2. Поетапна реалізація педагогічних умов впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти

Метою формуючого експерименту була реалізація розроблених нами педагогічних умов впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. З урахуванням результатів попередньої діагностики на констатувальному етапі експерименту та для підвищення рівня професійної компетентності вихователів ЕГ нами було розроблено систему методичної роботи з вихователями, провідною технологією якої був методичний супровід.

Модель організації методичного супроводу з вихователями дошкільного закладу реалізувалася за чотирма етапами:

- 1-й етап - інформаційно-збагачувальний,
- 2-й етап - продуктивно-діяльнісний,
- 3-й етап - інноваційно-творчий,
- 4-й етап - оцінно-рефлексивний (див. табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Організація системи роботи з розвитку професійної компетентності
вихователів ЕГ за технологією методичного супроводу**

Етап	Тип заходів	Форми та теми методичних заходів
Інформаційно-збагачувальний	Методичні заходи теоретичної спрямованості	1.Семінар по теорії інновацій «Впровадження інноваційних технологій - вимоги часу» 2.Семінар по ІКТ «Використання мультимедійних засобів: інновація навчання» -Консультації «аудіо-казка» 3.Консультації за запитами педагогів: «Техніка безпеки при роботі з комп.технікою»
Продуктивно-діяльнісний	Методичні заходи практичної спрямованості	-Семінар-практикум по ІКТ «Використовуємо ІКТ для навчання дітей з користю» -Мозковий штурм «Використання аудіозаписів в освітньому процесі ЗДО»

		-Майстер-класи: «Мультимедійні презентації» «Для тих хто не може - робим табеля через иксель самі» -творч.група: «Календар року ЗДО»
Інноваційно-творчий	Виставки, фестивалі, конкурси	-Ділова гра «Сучасні інформаційні технології в освіті» -Педагогічний турнір «Музично-ритмічні руханки» -Методичний ринг «Добре-погано» -Метод-турнір «Здоров'я і рух» -Творчий звіт педагога «Портфоліо дитини» -виставка-презентація «Портфоліо інновацій сучасного вихователя»
Оцінно-рефлексивний	-Колективні перегляди -Педагогічна рада	Відкр.покази «Використання ІКТ НА МУЗИЧНОМУ ЗАНЯТТІ» (інтегр.заняття)

1. Першою педагогічною умовою нашого дослідження була систематичність здійснення методичного супроводу розвитку професійної компетентності вихователів за темою методичної роботи експериментального ЗДО «Формування іноваційної культури педагога як важливого чинника забезпечення якісної освіти».

Відповідно до першої умови систематичності здійснення методичного супроводу розвитку професійної компетентності вихователів, нами було розроблено систему заходів щодо надання дієвої, реальної та практичної фахової допомоги вихователям, спрямованої на всебічний розвиток професійної майстерності та компетентності кожного педагога, реалізацію його творчого потенціалу окремо і всього колективу освітнього закладу.

Таблиця свідчить, що на початку надавались теоретичні знання для використання в педагогічній діяльності та щодо формування інноваційної культури вихователів. Цьому було присвячено методичний супровід, метою якого було:

- підвищити рівень професійної компетентності педагогів;
- активізувати пізнавальну діяльність вихователів;
- підвищити рівень педагогічної культури;
- удосконалити процес самопізнання і рефлексії;
- формувати діяльносну основу особистісно-орієнтованої взаємодії педагогів з вихованцями, іншими учасниками освітнього процесу,
- розвивати у педагогів вміння здійснювати спільну проєктну і дослідницьку діяльність;
- розвивати їх готовності й затності до іноваційної діяльності;
- формувати якостей педагога, як комунікативність, мобільність, самоосвіта.

На *першому етапі* теоретичної спрямованості ми використовували такі заходи як семінар «Впровадження інноваційних технологій - вимога часу», на якому обговорювались такі питання, що можна за допомогою введення іноваційних технологій можна покращити сприйняття дітьми матеріалу; «Використання мультимедійних засобів: інновація навчання», консультації «Аудіо-казка», «Техніка безпеки при роботі з комп'ютерною технікою» та інші консультації за запитами педагогів.

За бажанням вихователів була сформована творча група, учасники якої запропонували розробити «Календар року ЗДО» за допомогою мультимедійної техніки.

На *другому етапі* було проведено наступні заходи практичної спрямованості, як: семінар-практикум «Використовуємо ІКТ для навчання дітей з користю», мозковий штурм «Використання аудіозаписів в освітньому процесі ЗДО», майстер-класи: «Мультимедійні презентації», «Для тих хто не може - робимо табеля через Ексель самі».

На *третьому етапі* ми використовували такі методи роботи як: ділова гра «Сучасні інформаційні технології в освіті», провели педагогічний турнір «Музично-ритмічні руханки», методичний ринг «Добре-погано», методтурнір «Здоров'я і рух», творчий звіт педагога «Портфоліо дитини», організували й оглянули виставку-презентацію «Портфоліо інновацій сучасного вихователя».

Спланована, систематична, організована методична робота сприяла професійному розвитку вихователів, мотивувала, стимулювала їх до збагачення та ефективного використання професійних знань, допомагала аналізувати власну діяльність, самовдосконалюватися. В результаті мали творче методичне об'єднання та творчого вихователя, який є його активним учасником та спрямовує зусилля на всебічний творчий розвиток особистості дитини.

На *четвертому етапі* нами узагальнювались результати дослідження - проводились та обговорювались відкриті заходи, проводився тематичний контроль та педагогічна рада.

2. Другою умовою впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів нами було визначено «Використання сучасних ефективних форм, методів, прийомів методичного супроводу».

Одною з таких інновацій було упровадження ІКТ в освітній процес ЗДО. Для поширення такого досвіду, наприклад, було запропоновано вихователям-«початківцям» провести заняття з використанням інтерактивних технологій. Заняття проводила вихователь середньої групи № 7 «Бджілка» Вагнер Ю. у музичній залі, оскільки там більш простору і знаходиться мультимедійний пристрій. Діти разом з вихователем вітались один з одним під супровід віршика-руханки «Ми сьогодні рано встали», спілкувалися на екрані з мишенятком тощо. Вихователів-«початківців» ця форма подачі заняття зацікавила, оскільки вони разом з дітьми удосконалювали своє мовлення, також у процесі заняття у дітей, зазвичай, виникало багато питань тощо.

3. Ще однією обов'язковою умовою впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів ЕГ нами було визначено

«Індивідуально-диференційований характер методичного супроводу розвитку професійної компетентності кожного вихователя, урахування його індивідуальних здібностей, запитів і потреб».

Головною мета розвитку дошкільної закладу спрямована на активацію педагогічних педагогів, які здатні використовувати свої знання, уміння не теоретично, а практично. На першому семінарі по теорії інновацій «Впровадження інноваційних технологій - вимога часу» я надала косультації вихователям-«початківцям», як можна використовувати мобільний телефон для обміну інформації з батьками, а також перед сном дітей користуватися «Аудіо-казками», включати музичні руханки. Вихователям сподобалась руханка «Черепашка-аха» - діти з радістю включаються в рух, з'являється позитивний настрій. Для педагогів-пошуковців я провела майстер-класи: «Для тих, хто не може - робимо табеля через Ексель самі», що значно спростило їм роботу з табелями. Тепер педагоги роблять це самостійно, без чийсь допомоги.

На семінарі «Використовуємо ІКТ для навчання дітей з користю» ми створили творчу групу з вихователів, яким сподобалась ідея зробити «Календар ЗДО» у вигляді настільного календаря з дитячими фотографіями. Ця ідея сподобалась також батькам дітей. На методичному рингу «Добре-погано» вихователі бурно обговорювали тему і висловлювали свої думки та пропозиції. Мозковий штурм набрав популярності серед вихователів та набув популярності серед колективу, де вони мали змогу внести свої пропозиції. Завдяки індивідуально-диференційованому підходу до кожного вихователя колектив став згуртованішим, став більше спілкуватись між собою та обмінюватись професійним досвідом.

4. Наступною умовою впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів ЗДО була «Перетворення методичного кабінету ЗДО на осередок навчально-методичного забезпечення розвитку професійної компетентності вихователів дошкільного закладу».

Наповнення й оформлення методичного кабінету поповнилося матеріалом відповідно до освітніх ліній оновленого Базового компоненту, з'явився журнал «Вихователь-методист», порадами якого могла скористатись не тільки методист, але й вихователі. Матеріал, що представляє досвід роботи кращих педагогів, стенди, рекомендації, поради батькам під різними рубриками. Організуються виставки, які інформують про видані накази, молодим вихователям – поради. Серед виставок можна виокремити виставку-презентацію «Портфоліо інновацій сучасного вихователя». Наповнення стало сучасним і доступним для всього педагогічного колективу.

5. Та не менш важливою умовою впливу методичного супроводу розвитку професійної компетентності вихователів ЗДО була «Орієнтація методичного супроводу на підвищення мотивації, мобілізацію вихователів на зростання професійної компетентності та впровадження новітніх технологій».

Усім вихователям сподобався особистісно-диференційований підхід, до кожного вихователя окремо була приділена увага та надана реальна дієва допомога, що значно підняло активацію до участі в методичній роботі. Вони регулярно стали відвідувати не тільки методичний кабінет, але і з радістю залучаються в різні заходи. З'явилося бажання вносити нові ідеї та презентувати їх не тільки дітям, але й ділитися досвідом з колегами. Мобільність дала змогу не витрачати зайвого часу і використовувати у зручний момент.

Отже, проведення системи методичної роботи з реалізації педагогічних умов впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів ЕГ дало значні результати. Зокрема, вихователі зрозуміли необхідність систематичної методроботи у ЗДО, стали більш активними її слухачами та учасниками. Завдяки цьому їхній освітній процес збагатився цікавими й ефективними, інноваційними формами, методами й прийомами роботи. Зазначене сприяло підвищенню мотивації кожного вихователя до підвищення власної професійної компетентності.

2.3. Динаміка розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти під впливом методичного супроводу

Після завершення формуючого експерименту щодо проведення розробленої системи роботи з реалізації педагогічних умов впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів, нами було проведене контрольний експеримент. Метою було виявлення динаміки розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти обох груп (ЕГ та КГ) під впливом методичного супроводу та без нього.

Рівень професійної компетентності вихователів оцінювався за визначеними раніше критеріями та показниками. Для цього було використано діагностичну методику, розроблену й апробовану на констатуючому експерименті (див. табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Рівні професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти ЕГ та КГ на контрольному експерименті

Групи	Рівні	Критерії (вихователів)				Σ, %
		1	2	3	4	
ЕГ	Високий	2-17	1-10	4-15	5-10	15-65
	Середній	8-2	10-7	12-4	8-8	48-26
	Низький	10-1	9-3	4-1	7-2	37-9
КГ	Високий	3-6	1-4	4-7	4-5	15-28
	Середній	9-10	12-10	14-11	9-10	55-51
	Низький	8-4	7-6	2-2	7-5	30-21

Таблиця 2.4 демонструє значне підвищення рівня професійної компетентності вихователів ЕГ порівняно з КГ. Зокрема, за мотиваційним критерієм зросла кількість вихователів із високим рівнем (на 15%), зменшилась із середнім рівнем (на 6%) та низьким (на 9%).

Так само значно збільшилась кількість вихователів ЕГ високого рівня за когнітивним та діяльнісним критеріями (на 9%), за рефлексивним (на 5%) - а кількість вихователів із низьким рівнем значно знизилася: за когнітивним критерієм - на 6%, за рефлексивним - на 5%, за діяльнісним - на 4%. Це свідчить про те, що вихователі ЕГ стали більше використовувати в роботі інновацій, зокрема ІКТ - що дає позитивний результат в діяльності.

Порівняно з ЕГ, рівень професійної компетентності вихователів КГ покращився неістотно.

На основі зазначеного можна відстежити динаміку розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти під впливом методичного супроводу (див. табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка розвитку професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти під впливом методичного супроводу

Рівні	ЕГ (%)		КГ (%)	
	Констатуючий експеримент	Контрольний експеримент	Констатуючий експеримент	Контрольний експеримент
Високий	15%	65%	15%	28%
Середній	48%	26%	55%	51%
Низький	37%	9%	30%	21%

Отже, проведене дослідження показало, що визначені нами педагогічні умови впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти сприяли підвищенню мотиваційної, когнітивної, діяльнісної та рефлексивної сторони професійної компетентності.

Тож гіпотеза, висунута нами на початку дослідження, отримала підтвердження - вплив методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти буде ефективним при реалізації визначених нами умов:

1. Систематичність здійснення методичного супроводу розвитку професійної компетентності вихователів.
2. Використання сучасних ефективних форм, методів, прийомів методичного супроводу.
3. Індивідуально-диференційований характер методичного супроводу розвитку професійної компетентності кожного вихователя, урахування його індивідуальних здібностей, запитів і потреб.
4. Перетворення методичного кабінету ЗДО на осередок навчально-методичного забезпечення розвитку професійної компетентності вихователів дошкільного закладу.
5. Орієнтація методичного супроводу на підвищення мотивації, мобілізацію вихователів на зростання професійної компетентності та впровадження новітніх технологій.

Висновки до розділу II

На основі вивчених і проаналізованих нами теоретичних джерел, визначених педагогічних умов впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів ЗДО, нами було розроблено систему експериментальної роботи, що складалася з трьох етапів: констатувального, формувального та контрольного.

На констатувальному етапі дослідження було визначено критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний) й показники професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. За визначеними критеріями й показниками було схарактеризовано рівні (високий, середній, низький) професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.

Розроблена та реалізована діагностична методика для виявлення рівнів професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти надала

можливість отримати такі результати констатувального дослідження. Показники професійної компетентності вихователів експериментальної та контрольної груп знаходяться переважно на середньому (ЕГ-48%, КГ-55%) та низькому (ЕГ-37%, КГ-30%) рівнях, та є ідентичними.

На формувальному етапі експерименту на основі визначених педагогічних умов та з урахуванням результатів попередньої діагностики, нами було розроблено й проведено систему роботи з реалізації педагогічних умов впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів дошкільних закладів.

Система організації методичного супроводу з вихователями дошкільного закладу реалізувалася за чотирма етапами:

- 1-й етап - інформаційно-збагачувальний,
- 2-й етап - продуктивно-діяльнісний,
- 3-й етап - інноваційно-творчий,
- 4-й етап — оцінно-рефлексивний.

На контрольному етапі експерименту було проведено повторну діагностику рівнів професійної компетентності вихователів за тою ж діагностичною методикою, що і на констатувальному етапі дослідження. Контрольне дослідження засвідчило позитивну динаміку розвитку професійної компетентності за всіма критеріями у вихователів ЕГ: високий рівень - збільшення на 50%, середній - зменшення на 22%, низький рівень - зменшення на 28%.

На противагу цього у КГ кількість вихователів із високим рівнем професійної майстерності збільшилася лише на 13%, із середнім зменшилося на 4% та із низьким — лише на 9%.

Отже, проведене дослідження показало, що визначені нами педагогічні умови впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти сприяли підвищенню мотиваційної, когнітивної, діяльнісної та рефлексивної сторони професійної компетентності.

Тож гіпотеза, висунута нами на початку дослідження, отримала підтвердження - вплив методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти буде ефективним при реалізації визначених нами умов:

1. Систематичність здійснення методичного супроводу розвитку професійної компетентності вихователів.
2. Використання сучасних ефективних форм, методів, прийомів методичного супроводу.
3. Індивідуально-диференційований характер методичного супроводу розвитку професійної компетентності кожного вихователя, урахування його індивідуальних здібностей, запитів і потреб.
4. Перетворення методичного кабінету ЗДО на осередок навчально-методичного забезпечення розвитку професійної компетентності вихователів дошкільного закладу.
5. Орієнтація методичного супроводу на підвищення мотивації, мобілізацію вихователів на зростання професійної компетентності та впровадження новітніх технологій.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі досліджено проблему впливу науково-методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів дошкільних закладів; визначено педагогічні умови; розроблено систему роботи з їх реалізації та експериментально доведено їх ефективність.

Проблемі методичної роботи та способам її організації у закладах освіти присвячено чимало наукових досліджень та практичних інновацій. Загальні теоретичні аспекти методичної роботи в закладах освіти висвітлено у працях М. Воровки, І. Жерносека, В. Сидоренко, І. Титаренко та інших. Розкрито особливості організації методичної роботи в закладах освіти різного рівня (А. Богуш, Н. Дудніченко, О. Зайченко, В. Крижко, К. Крутій, В. Лізинський, В.

Майнуленко, Е. Павлютенков, Л. Поздняк, О. Шестоपालук та інші); схарактеризовано ефективність різноманітного практичного досвіду з організації методичної роботи у закладах дошкільної освіти (Л. Богословець, О. Василевська, Г. Васильєва, Г. Григоренко, Л. Калуська, І. Кіндрат, О. Корнєєва, В. Ларіна, О. Лінник, Л. Лукіна, Н. Омеляненко, Л. Швайко, О. Янушевич та інші); виявлено зміст і форми інновацій в організації методичної роботи з вихователями (О. Амацьєва, К. Біла, К. Крутий, А. Морозова, Л. Поздняк, О. Стаєнна та інші).

Науковці визначають методичну роботу з вихователями закладу дошкільної освіти як цілеспрямовану роботу вихователя-методиста з вихователями з метою підвищення їхньої педагогічної спрямованості, як сукупну характеристику професійної та методичної зрілості діяльності вихователя-методиста, що виконується в межах його посадових обов'язків і відповідає визначеним нормам [А. Морозова, с.253].

Актуальною й ефективною технологією методичної роботи є методичний супровід, що є предметом досліджень багатьох учених та практиків: Л. Бережної, М. Битянової, В. Богославського, В. Вороніна, Е. Казакової, Н. Лагусєвої, С. Макаренка, В. Павлової, М. Семікіна, В. Сидоренко, Т. Сорочан, Л. Шипіциної та інших. Проте, аналіз літератури свідчить, що сучасні підходи до визначення поняття «методичний супровід» та його зміст оновлюються.

Методичний супровід розглядається науковцями як комплекс методичної роботи, що передбачає взаємодію супроводжуваного й того, хто супроводжує, і спрямовується на вирішення актуальних для вихователя проблем професійної діяльності; здійснюється у процесі діагностики сутності конкретної проблеми, інформаційного пошуку можливих шляхів її вирішення та необхідних для цього консультацій, конструювання плану дій та первинної реалізації плану [Лукічова О., С.80]. Основним завданням методичного супроводу є системне проектування, що надає, крім іншого, основи для розвитку всіх суб'єктів системи освіти [Лукічова О., с.80].

Організація методичного супроводу професійного розвитку вихователя закладу дошкільної освіти передбачає створення системи аналітичної, організаційної, діагностичної, пошукової, методичної, інформаційної діяльності; спрямована на здійснення підтримки, надання допомоги у вирішенні проблем вихователя закладу освіти. Метою методичного супроводу є розвиток професійної компетентності вихователя та підвищення ефективності його діяльності, здатності до конкуренції та професійного оновлення, а саме: відсутність жорсткої регламентної педагогічної діяльності, розширення інформаційного поля, активізація соціальних функцій вихователя, мобільність використання професійних якостей, створення психологічної атмосфери стимулювання педагогічної творчості.

На основі вивчених і проаналізованих нами теоретичних джерел, визначених педагогічних умов впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів ЗДО, нами було розроблено систему експериментальної роботи, що складалася з трьох етапів: констатувального, формувального та контрольного.

На констатувальному етапі дослідження було визначено критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний) й показники професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. За визначеними критеріями й показниками було схарактеризовано рівні (високий, середній, низький) професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.

Розроблена та реалізована діагностична методика для виявлення рівнів професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти надала можливість отримати такі результати констатувального дослідження. Показники професійної компетентності вихователів експериментальної та контрольної груп знаходяться переважно на середньому (ЕГ-48%, КГ-55%) та низькому (ЕГ-37%, КГ-30%) рівнях, та є ідентичними.

На формувальному етапі експерименту на основі визначених педагогічних умов та з урахуванням результатів попередньої діагностики, нами було розроблено й проведено систему роботи з реалізації педагогічних умов впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів дошкільних закладів.

Система організації методичного супроводу з вихователями дошкільного закладу реалізувалася за чотирма етапами:

- 1-й етап - інформаційно-збагачувальний,
- 2-й етап - продуктивно-діяльнісний,
- 3-й етап - інноваційно-творчий,
- 4-й етап — оцінно-рефлексивний.

На контрольному етапі експерименту було проведено повторну діагностику рівнів професійної компетентності вихователів за тою ж діагностичною методикою, що і на констатувальному етапі дослідження. Контрольне дослідження засвідчило позитивну динаміку розвитку професійної компетентності за всіма критеріями у вихователів ЕГ: високий рівень - збільшення на 50%, середній - зменшення на 22%, низький рівень - зменшення на 28%.

На противагу цього у КГ кількість вихователів із високим рівнем професійної майстерності збільшилася лише на 13%, із середнім зменшилося на 4% та із низьким — лише на 9%.

Отже, проведене дослідження показало, що визначені нами педагогічні умови впливу методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти сприяли підвищенню мотиваційної, когнітивної, діяльнісної та рефлексивної сторони професійної компетентності.

Тож гіпотеза, висунута нами на початку дослідження, отримала підтвердження - вплив методичного супроводу на розвиток професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти буде ефективним при реалізації визначених нами умов:

1. Систематичність здійснення методичного супроводу розвитку професійної компетентності вихователів.
2. Використання сучасних ефективних форм, методів, прийомів методичного супроводу.
3. Індивідуально-диференційований характер методичного супроводу розвитку професійної компетентності кожного вихователя, урахування його індивідуальних здібностей, запитів і потреб.
4. Перетворення методичного кабінету ЗДО на осередок навчально-методичного забезпечення розвитку професійної компетентності вихователів дошкільного закладу.
5. Орієнтація методичного супроводу на підвищення мотивації, мобілізацію вихователів на зростання професійної компетентності та впровадження новітніх технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєнко-Лемовська Л.В. Методична компетентність вихователів дошкільних навчальних закладів: сутність та концептуальні засади / Л.В. Алексєєнко-Лемовська // Наукові записки: [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова; упор. Л.Л. Макаренко. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. Випуск СХХVI (126). С. 14-23
2. Асаева І.Н. Основные проблемы и направления развития профессиональной компетентности воспитателей дошкольных учреждений // Современные проблемы науки и образования. 2008. №4 С.36-41.
3. Бабанский Ю. К. Оптимизация педагогического процесса (в вопросах и ответах) / Ю. К.Бабанський, М. М. Поташник. [2-е изд., перераб. и доп.]. К.: Радян.шк.,1984., С.287.

4. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. К., 2012.
5. Белая К. Ю. Методическая работа в ДОУ: анализ, планирование, формы и методы / Ксения Юрьевна Белая. М.: ТЦ Сфера, 2005. С. 96.
6. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання: [монографія] / Ганна Володимирівна Беленька. К.: Світич, 2006. С. 304: іл. Бібліогр.: С. 270-302.
7. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання: [монографія] / Ганна Володимирівна Беленька. К.: Світич, 2006. С.304 .: іл. Бібліогр.:С. 270-302.
8. Битянова М. Р. Школьный психолог: идея сопровождения. Директор. 1997. №3. С. 4–12.
9. Богословский В. И. Теоретические основы научного сопровождения образовательного процесса в педагогическом университете : автореф. дис.на соискание науч. степени д-ра. пед. наук: спец.13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Владимир Игоревич Богословский ,СПб.,2000.С. 35.
- 10.Богуш А.М. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку: програма та методичні рекомендації / А.М. Богуш. Одеса: Маяк, 1999. С.88.
- 11.Бондар С. Компетентність особистості - інтегрований компонент навчальних досягнень учнів / С. Бондар // Біологія і хімія в школі. 2003. №2. С.8.
- 12.Брюханова Н. Підходи до розуміння компетентності та компетенції в освіті // Педагогіка і психологія професійної освіти. 2007. № 4. С.40-49.
- 13.Брюханова Н. Підходи до розуміння компетентності та компетенції в освіті // Педагогіка і психологія професійної освіти. 2007. № 4. С.40-49.
- 14.Васильева А. И. Старший воспитатель детского сада:[пособие для работников дош. учреждений] / А. И. Васильева, Л. А. Бахтурина, И. И. Кобитина. [3-е изд., дораб.]. М.: Просвещение, 1990. С. 144.

15. Гришина И. К проблеме разработки концепции профессиональной компетентности педагога // Дошкільна освіта. 2005. №2.
16. Гущина Т. Н. Форматирование методической компетентности педагогических работников учреждений дополнительного образования детей в процессе повышения квалификации: дисс. канд. пед. наук: 13.00.08. // Гущина Татьяна Николаевна. Ярославль, 2001. С. 252.
17. Державна національна програма «Освіта України ХХІ століття» // Освіта. 1993. №44/46.
18. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І.М. Дичківська. К.: Академвидав, 2004.
19. Дудніченко Н. В. Розвиток творчого стилю діяльності педагога засобами методичної роботи школи : дис....канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Наталія Володимирівна Дудніченко. Кривий Ріг, 2003. С.164.
20. Жерносек І. П. Науково-методична робота в початкових закладах системи загальної середньої освіти / Іван Пилипович Жерносек. К.: Київ. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. кадрів, 2000. С.122.
21. Жерносек І. П. Удосконалення науково-методичної роботи в сучасних загальноосвітніх школах, ліцеях і гімназіях: [монографія] / /Іван Пилипович Жерносек. К.: [б.в.], 2001.С.202
22. Загородня Л.П. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу / Л.П.Загородня, С.А.Тітаренко. Суми: Університетська книга. 2010
23. Загрянная Т. А. Становление научно-методической компетентности педагогов в процессе профессиональной деятельности: дисс. канд. пед. наук: 13.00.04 / Т.А. Загрянная. СПб, 2006. С. 178.
24. Закон України «Про дошкільну освіту»: №49. Дата оновлення: 18.03.2020. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14).
25. Зимняя И. А. Педагогическая психология : учебник для вузов. / И. А. Зимняя. [Изд. втор. доп. испр. и пер.] М.: Логос, 2004.С. 273.

26. Зимняя И.А. Ключевые компетенции — новая парадигма результата образования//Высшее образование сегодня. № 5. 2003. С. 34-42.
27. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: підручник для студентів вузів / за ред. І. А. Зязюна. К.: Вища школа, 2004. С. 422.
28. Исаева И.Н. Основные проблемы и направления развития профессиональной компетентности воспитателей дошкольных учреждений // Современные проблемы науки и образования. 2008. №4 С. 36-41.
29. Кіндрат І. Інтелектуальні карти в методичній та управлінській діяльності. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2018. № 9. С. 45-55.
30. Коваленко О.Е. Методика професійного навчання: підручник для студ. вищ. навч. закл. / О.Е. Коваленко. Х.: Вид-во Національної української інженерно-педагогічної академії, 2005. С.360 .
31. Коляда М. Г. Загальні принципи педагогічного проектування і діяльнісний підхід до його реалізації / М. Г. Коляда // Проблеми сучасної педагогічної освіти: збірн.статей. Вип. 12. Ч.1. Ялта: РВВ КГУ, 2006. (Серія: «Педагогіка і психологія»). С. 95.
32. Комаренко Н. Г. Форми організації методичної роботи в гімназії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук.: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Н. Г. Комаренко Одеса, 1997. С.24.
33. Муранова. – Севастополь: Рибзст, 2006. С. 24.
34. Компетентність педагога як важлива умова його професійної діяльності: Методичний посібник / Н. Муранова. Севастополь: Рибзст, 2006., С. 24.
35. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики/Під заг. ред. О.В.Овчарук. К.: “К.І.С.”, 2004. С 112 .
36. Корнєєва О.Л. Організація методичної роботи з вихователями дошкільних навчальних закладів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.

Пед. Наук: спец. 13.00.08. «Дошкільна педагогіка» / Оксана Леонідівна Корнєєва. Одеса, 2012. С.21.

37. Корогод Н. П. Організаційно-педагогічні умови управління системою науково-методичної роботи в технікумі: дис. ...канд. пед. наук:13.00.01 «Загальна педагогіка й історія педагогіки» / Корогод Наталья Петрівна. Київ, 2006. С.178.

38. Краевский В. Моделирование в педагогической психологии: Введение в научное исследование по педагогике. М., 1988. С. 99 104.С 39

Кругликов Г.И. Методика профессионального обучения: учебное пособие с практикумом / Г.И. Кругликов. М.: Изд. Центр «Академия», 2008. С. 288

39. Кузьмина Н. В. Очерки психологии труда учителя. Психологическая структура деятельности учителя и формирование его личности / Нина Васильевна Кузьмина. Л.: Ленингр. гос. ун-т, 1967. С. 18

40. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н. В. Кузьмина. М.; ВНИИ проф.-техн. Образования. М.: Высш. шк., 1990, С. 117.

41. Кузьмина Н.В. Акмеологическая теория повышения качества подготовки специалистов образования /Н.В. Кузьмина. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2001. С. 144.

42. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. М.: Высш. шк., 1990. С.119.

43. Кулачківська С. Є. Я – дошкільник: вікові та індивідуальні особливості психічного розвитку / С.Є. Кулачківська, С. О. Ладивір. К.: Нора-прінт, 1996. С.94.

44. Лукичева Е. Ю. Дополнительное профессиональное образование педагога: поиск современной модели / Е.

45. Лукичева, М. А. Шаталов / Информационный научно-методическое издание «Вестник ЛОИРО». СПб.: ЛОИРО, 2010. С. 74-80.

46. Майер А.А. Основания построения и реализации мониторинга профессионального становления педагога в вузе // Стратегия дошкольного образования в 21 веке: проблемы и перспективы: Материалы научно-практ. конф., посв. 80-летию основания ф-та дошкольной педагогики и психологии МПГУ. М.: МПГУ, 2001. С. 380-382.
47. Макаренко С.І. Науково-методичний супровід як провідна технологія методичної роботи на шляху до Нової української школи. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2018. № 6 (10). С. 8-16.
48. Маркова А. К. Психология профессионализма / Аэлита Капитоновна Маркова. М.: Междунар. гуманитар. фонд «Знание», 1996. С. 308.
49. Маркова А. К. психология труда учителей / Аэлита Капитоновна Маркова. М.: Просвещение, 1993. С.192.
50. Методична робота з педагогічними кадрами ЗДО. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2182-metodichna-robota-v-zaklad-doshklno-osvti>.
51. Морозова А. Н. Управление методической работой в дошкольном образовательном учреждении на диагностической основе; дис. канд. пед. наук: 13.00.07 /Морозова Анжела Николаевна. М., 2003. С. 253.
52. Низьковська О. Типове положення про методичний кабінет дошкільного навчального закладу – очікуваний документ для методичної служби ДНЗ // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2011. №01. С. 4.
53. Ніколенко Л. Модернізація післядипломної педагогічної освіти в контексті особистісно орієнтованого підходу / Л. Ніколенко // Післядипломна освіта в Україні. 2007. № 2. С. 38.
54. Овчарова Р. В. Технологии практического психолога образования / Раиса Васильевна Овчарова. М.: Творч. центр «Сфера»,2000. С.437.
55. Олійник В.В., Даніленко Л.І. Професійне зростання педагогічних працівників: організаційно - педагогічний аспект // Методист. 2003. № 3. С. 2-5.

56. Основи педагогічної творчості та майстерності / за заг. ред. Н. В. Гузій. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008, С.34.
57. Остапчук О. Проектування багатовимірною педагогічного процесу: пошуки нових резервів освіти / О. Остапчук // Рідна школа. 2007. №9. С. 10.
58. Павлютенков Е. М. Організація методичної роботи / Е. М. Павлютенков, В. В. Крижко. Х.: Основа, 2005. С.80 Педагогика : большая современ.энцикл. / сост.Е.С. Рапацевич. Мн.: Современ. Слово,2005 С.720.
59. Полонский В. М. Словарь по образованию и педагогике / В. М. Полонский.М.: Высшая школа , 2004. С.452.
60. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук. - метод. посіб. / О.І. Пометун, Л.В.Пироженко; за ред. О.І. Пометун. Київ: Вид-во А.С.К., 2004. С. 432.
61. Пономарбов О.С. Моделювання діяльності фахівця: підручник / О.С. Пономарьов, О.М. Касьянова Х.:НТУ «ХПІ», Харків: Вид-во ФОП Тагаєв П.О., 2011. С.236 с.
62. Примірне положення про методичний кабінет закладу дошкільної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-polozhennya-pro-metodichnij-kabinet-zakladu-doshkilnoyi-osviti> (дата звернення: 17.04.2020 р)
63. Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина». К, 2012.
64. Равен Джон. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Пер. с англ. М.: "Когито-Центр", 2002. С. 396 .
65. Салабуда Ю.О. Сутність та зміст професійної компетентності вихователів закладу дошкільної освіти. Науковий пошук молодих: збірник статей аспірантів та магістрантів. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019. Випуск 3. С. 170-174.
66. Сидоренко В. Методична діяльність у суспільстві, яке навчається: виклики, проблеми, перспективи розвитку. Методист. 2018. № 2. С. 14-27.

67. Скрипник М. Методична компетентність вихователів дошкільних навчальних закладів: сутність та структура / М. Скрипник, Л. Міда // Обрії. 2014. № 1 (38). С. 84-88

68. Стиль керівництва та спілкування вихователя-методиста: анкета. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2018. № 1. С. 22-23.

69. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. К.: "К.І.С.", 2003. С.296 .

70. Типове положення про методичний кабінет дошкільного навчального закладу (наказ № 1070 від 09.11.2010) // Інформ. зб. М-ва освіти і науки [Електроний ресурс].Режим доступу: www.mon.gov.ua; www.iitzo.gov.ua; www.osvita.com. .

71. Третьяков П.И., Митин С.Н., Бояринцева Н.Н. (2003) Адаптивное управление педагогическими системами: Учебное пособие. Москва: Академия

72. Хрипун В. І. Професійний саморозвиток педагогічного працівника дошкільного навчального закладу у схемах і таблицях / для педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів. Черкаси: ЧОППОП, 2012. С.25

73. Хрипун В. І. Професійний саморозвиток педагогічного працівника дошкільного навчального закладу у схемах і таблицях / для педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів. Черкаси: ЧОППОП, 2012.С. 25 .

Швайка Л.А. (2017) Методична робота в ДНЗ. Харків: Вид. група «Основа»

Швайка Л.А. (2017) Методична робота в ДНЗ. Харків: Вид. група «Основа».

Швайка Л.А. (2017) Методична робота в ДНЗ. Харків: Вид. група «Основа».

ДОДАТКИ

Додаток

Картка оцінки професійної діяльності вихователя

(за О.Стаєнною [ж.Вих-мет, №4-2020, С.13-15; №8 – 2020, С. 34])

Аналіз рівня професійної компетентності вихователя _____

Інструкція. Впишіть у графу «Самооцінка» бал, який відповідає Вашому володінню тим чи тим питанням (від зазначеної в колонці «Максимально можлива кількість балів» до 0).

№	Критерії та показники	Максимально можлива кількість балів	Самооцінка	Експертна оцінка (вих-мет)	Середня
Планування форм освітньої діяльності					
1	Відповідність програмового змісту віковим особливостям дітей	5			
2	Конкретність і	5			

	реальність освітніх завдань за освітніми лініями				
3	Різноманітність і доцільність форм освітньої діяльності	5			
Створення розвивального середовища					
4	Планування розвивального середовища відповідно до вікових особливостей дітей	4			
5	Організація конструктивної взаємодії дітей у різних видах діяльності	5			
6	Створення умов для вільного вибору дітьми діяльності, учасників спільної діяльності, матеріалів	5			
Організація діяльності дітей					
Уміння:					
7	використовувати прийоми створення позитивного емоційного настрою, зацікавлення дітей	5			
8	здійснювати доцільний підбір методів і прийомів під час організованих форм роботи	5			
9	створювати проблемні ситуації, які потребують	5			

	застосування дітьми набутих знань, умінь і навичок				
10	Використання ІКТ	5			
11	Впровадження інновацій	5			
12	враховувати психологічні й вікові особливості дітей	5			
13	організовувати самостійну діяльність дітей	4			
14	надавати якісну характеристику діяльності дітей	4			
Взаємодія з батьками вихованців					
15	Консультування батьків	5			
16	Організація батьківських зборів	5			
17	Просвіта батьків	5			
Самоосвіта					
18	Вивчення й упровадження перспективного педагогічного досвіду	4			
19	Дослідницька діяльність, поширення власного досвіду	4			
20	Участь у методичній роботі	5			
Підсумок		95			
Висновок					
Освітню діяльність організовує на високому рівні. Доцільно добирає різні форми роботи з дітьми з огляду на їх вікові особливості та відповідно до вимог					

програми. Систематично проводить просвітницьку роботу з батьками, активно залучає їх до участі в освітньому процесі. Бере участь у методичній роботі. Поширює власний перспективний досвід з художньої діяльності з дітьми — публікує свої доробки в журналі «Методична скарбничка вихователя»

Оцініть кожний показник за допомогою балів:

- 0 — показник відсутній;
- 1 — критичний рівень: потрібна постійна допомога;
- 2 — низький рівень: є значні недоліки, потрібна допомога;
- 3 — середній рівень: є недоліки, інколи потребує допомоги;
- 4 — достатній рівень: є незначні недоліки;
- 5 — високий рівень: може поділитися досвідом.

Підбийте підсумки та визначте рівень професійної діяльності вихователя:

- 80—90 балів — високий;
- 70—79 балів — достатній;
- 55—69 балів — середній;
- 40—54 балів — низький;
- менше 40 балів — неприпустимий.